

Mellanöstern och Nordafrika

Sammanfattning

Utrikesutskottet behandlar i detta betänkande motioner om Mellanöstern och Nordafrika. Betänkandet fokuserar framförallt på Irak och Syrien, Turkiet, Israel och Palestina samt Västsahara. Utskottet föreslår att riksdagen avslår alla motionsyrkanden.

I betänkandet finns 19 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Drygt 200 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Irak och Syrien m.m.	7
Situationen i Turkiet.....	23
Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern	27
Västsahara	34
Övriga motioner	39
Reservationer	40
1. Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien, punkt 1 (M)	40
2. Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien, punkt 1 (L, KD).....	41
3. Situationen i Irak, punkt 2 (SD).....	42
4. Situationen i Irak, punkt 2 (V).....	44
5. Situationen i Syrien, punkt 3 (M)	45
6. Situationen i Syrien, punkt 3 (SD).....	46
7. Situationen i Syrien, punkt 3 (V).....	48
8. Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m., punkt 4 (SD).....	50
9. Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m., punkt 4 (L, KD).....	52
10. Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m., punkt 4 (V).....	53
11. Situationen i Turkiet, punkt 5 (SD)	55
12. Situationen i Turkiet, punkt 5 (L, KD)	56
13. Situationen i Turkiet, punkt 5 (V).....	57
14. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (SD).....	58
15. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (V)	60
16. Bistånd till Palestina, punkt 7 (SD)	61
17. Bistånd till Palestina, punkt 7 – motiveringen (M, C, L, KD)	63
18. Västsahara, punkt 8 (SD).....	63
19. Västsahara, punkt 8 (V).....	64
Särskilda yttranden	67
1. Situationen i Irak, punkt 2 (L)	67
2. Situationen i Irak, punkt 2 (KD).....	67
3. Situationen i Syrien, punkt 3 (L)	68
4. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (SD)	68
5. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (C)	69
6. Västsahara, punkt 8 (V).....	69
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	71
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	71
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	80
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avslås av utskottet i förslagspunkten Övriga yrkanden	91

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15 och

2017/18:3898 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (L, KD)

2. Situationen i Irak

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 5–7,

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 10,

2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 17,

2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (V)

3. Situationen i Syrien

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:456 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–5,

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 5 och 7,

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 25,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkandena 13, 14 i denna del och 15 samt

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 26.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V)

4. Minoritetens situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:455 av Björn Söder m.fl. (SD),

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–4,

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 12 och 13,

2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3,

2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 14–17,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 14 i denna del,

2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2–4,

2017/18:3334 av Markus Wiechel m.fl. (SD),

2017/18:3745 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 10 och
2017/18:3892 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 11–14.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (L, KD)

Reservation 10 (V)

5. Situationen i Turkiet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1200 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 6,

2016/17:3206 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 16,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 16 och

2017/18:1598 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (L, KD)

Reservation 13 (V)

6. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:459 av Jeff Ahl m.fl. (SD),

2016/17:472 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 12 och

2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

7. Bistånd till Palestina

Riksdagen avslår motion

2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5.

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (M, C, L, KD) – motiveringen

8. Västsahara

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:467 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–4, 6 och 7.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (V)

9. Övriga yrkanden

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 12 april 2018

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Sofia Arkelsten (M), Markus Wiechel (SD), Margareta Cederfelt (M), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Valter Mutz (MP), Göran Pettersson (M), Krister Örnfjäder (S), Björn Söder (SD), Fredrik Malm (L), Yasmine Posio Nilsson (V), Sofia Damm (KD), Maria Andersson Willner (S), Sotiris Delis (M), Anders Österberg (S) och Marie-Louise Rönmark (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande motioner som rör Mellanöstern och Nordafrika från den allmänna motionstiden under riksmötena 2016/17 och 2017/18. Utskottet har valt att fokusera på motioner som rör situationen i Irak och Syrien, Israel och Palestina, Västsahara och Turkiet. Senast utskottet behandlade motionsyrkanden om Mellanöstern och Nordafrika var i betänkande 2015/16:UU12.

Utskottet följer löpande utvecklingen i regionen och har regelbundet fått information av kabinetssekreterare Annika Söder om frågor som rör Mellanöstern och Nordafrika på EU:s utrikesministermöten. Under de senaste två riksmötena har utskottet tagit emot flera högnivåbesök med bäring på regionen. Den 18 oktober 2016 tog utskottet emot FN:s utvecklingsprogram (UNDP) utvecklingskoordinator för Syrienkrisen, Gustavo Gonzalez. Den 20 oktober 2016 tog utskottet emot Pierre Krähenbühl, chef för FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (Unrwa). Den 18 maj 2017 tog utskottet emot saudiarabiska shurarådets vänskapskommitté.

Utskottet har även tagit del av flera föredragningar som har med regionen att göra. Den 20 mars 2018 fick utskottet en föredragning av statssekreterare Ulrika Modéer, Utrikesdepartementet, och av assisterande generaldirektör Göran Holmqvist, Sida, om det svenska biståndet till Palestina. Den 29 november 2016 fick utskottet information om utvecklingen i Turkiet av Paul Levin, direktör vid Institutet för Turkietstudier vid Stockholms universitet, och Bitte Hammargren, bl.a. programansvarig för Mellanöstern- och Nordafrikaprogrammet vid Utrikespolitiska Institutet (UI). Den 14 mars 2017 fick utskottet information om utvecklingen i Syrien och Irak och bekämpandet av Daish från generalmajor Gunnar Karlson, Must. Den 25 april 2017 fick utskottet information om Turkiet och Syrien från utrikesrådet Anna-Karin Eneström med medarbetare. Den 26 oktober 2017 fick utskottet information om Irak från forskningsledare Mikael Eriksson och förste analytiker Samuel Bergenwall, båda från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Den 7 december 2017 fick utskottet information om Saudiarabien från förste analytiker Samuel Bergenwall, FOI.

Den 3–7 april 2017 deltog en grupp ledamöter från utskottet i en resa till Libanon som organiserades av UNDP. Delar av utskottet genomförde den 14–15 maj 2017 en resa tillsammans med delar av försvarsutskottet till Erbil, Irak, bl.a. för att besöka det svenska insatsförbandet. Den 17–18 mars 2018 deltog en grupp ledamöter från utskottet i en talmansresa till Kuwait.

Utskottets överväganden

Irak och Syrien m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bekämpandet av Daish i Irak och Syrien, situationen i Irak, situationen i Syrien, minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m.

Jämför reservation 1 (M), 2 (L, KD), 3 (SD), 4 (V), 5 (M), 6 (SD), 7 (V), 8 (SD), 9 (L, KD) och 10 (V) samt särskilt yttrande 1 (L), 2 (KD) och 3 (L).

Motionerna

Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien

I partimotion 2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15 anser motionärerna att mer bör göras militärt för att bekämpa Isil/Daish, bl.a. genom att Sverige bidrar till fler utbildningsinsatser och bistår med materiel och logistik. Vidare nämns säkerhetssektorsreformer och att Sverige vid behov bör bistå med militära medel till koalitionen mot Daish och vara berett att bistå med militära medel när länder begär stöd i enlighet med artikel 42.7 i EU-fördraget.

I kommittémotion 2017/18:3898 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 anförs att för att möta de hot som terrorismen innebär och bekämpa en av orsakerna till att människor tvingas fly måste Sverige vara berett att kunna öka sitt deltagande genom att ställa svensk personal och materiel till förfogande för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet. Vidare anförs att Sverige vid förfrågan ska vara redo att ytterligare kunna bistå den internationella koalitionen i kampen mot IS.

Situationen i Irak

I kommittémotion 2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 10 anförs att Sverige bör stödja reformarbetet i Irak och försöken att bygga en civil och sekulär irakisk stat. I kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 17 framhålls att Sverige bilateralt, i EU och i FN bör verka för att Iraks regering på allvar börjar genomföra nödvändiga reformer, agerar för att säkerställa säkerheten även för oppositionen och tydligt markerar att regeringen är en regering för hela Irak och hela landets befolkning. I kommittémotion 2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 5 framhålls att regeringen bör verka för att en långsiktig, konstitutionell lösning för Irak utarbetas som i praktiken tar hänsyn till, skyddar och bevarar områdets religiösa och kulturella minoriteter. I yrkande 6 framförs att regeringen bör

verka för ett område för kristna på Nineveslätten med egen autonomi eller eget självstyre. I yrkande 7 anförs att regeringen bör verka för en långsiktigt hållbar lösning som tar hänsyn till kurdernas anspråk på utökat självstyre men som även tar hänsyn till andra grupper i Irak. I kommittémotion 2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att regeringen bör stödja bevarandet av identiteten för Nineveslättnens invånare och i yrkande 2 att regeringen bör stödja uppbyggnaden av området Nineveslätten i Irak. I kommittémotion 2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att Sverige bör erkänna ett självständigt Kurdistan i norra Irak. Förslaget upprepas i kommittémotion 2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1.

Situationen i Syrien

I kommittémotion 2016/17:456 av Johan Nissinen m.fl. (SD) anförs att Sverige bör utforma en plan för att stödja Syriens återuppbyggnad. I yrkande 1 framhålls vikten av åtgärder för återhämtning av byggsektorn efter en konflikt. I yrkande 2 framhålls att återuppbyggnaden av Syriens elproduktions- och eldistributionskapacitet bör stödjas. I yrkande 3 anser motionärerna att regeringen bör verka för att EU under en övergångsperiod efter vapenstillestånd eller fredsavtal ensidigt häver alla importtullar på varor från Syrien. Vidare bör det utredas om EU:s allmänna preferenssystem (GSP-systemet) ursprungsregler kan reformeras för att det ska bli mer fördelaktigt att bearbeta varor i Syrien. I yrkande 4 framhålls att demokratiska reformer och hållande av allmänna val inte bör vara ett prioriterat område under de första fem åren efter konfliktens slut utan att man först måste uppnå viss stabilitet och ekonomisk tillväxt. Vidare anges att givarsamfundet inte bör insistera på att de styrande entiteterna i Syrien ska genomföra sådana reformer. I yrkande 5 anges att givarsamfundet bör inrätta instrument för att försäkra investeringar för att medborgare som har lämnat Syrien ska återinvestera i landet. Givarsamfundet bör även erbjuda bistånd i form av experthjälp för ekonomiska reformer. Vidare anser motionärerna att regeringen inte bör utfärda några permanenta uppehållstillstånd till syrier och inte förlänga några tillfälliga uppehållstillstånd för Syrier när det finns ett fredsavtal, bl.a. för att undvika s.k. brain drain. I kommittémotion 2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 5 anförs att Sverige bör verka för att öka det civila stödet till och återuppbyggnaden av det krigsdrabbade Rojava i Syrien. I yrkande 7 framförs att Sverige bör kräva att kurderna inkluderas i fredsförhandlingarna i Syrien.

I kommittémotion 2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 25 uttrycks stöd för FN:s arbete för en politisk lösning på konflikten i Syrien. Det anges att Sverige och EU måste agera samordnat och att de kan göra mer. Den humanitära rätten bör efterlevas, och en politisk lösning måste vara bred och inkluderande. Motionärerna ser behov av att prioritera om från utvecklingsbistånd till humanitärt bistånd och ökade satsningar av det

humanitära biståndet. I kommittémotion 2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 26 upprepas innehållet i yrkande 2016/17:2768 ovan.

I kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 13 anförs att Sverige ska verka för att få till stånd en vapenvila i Syrien. Vidare anförs att Sverige bör understödja FN:s arbete för att få till stånd en fredsprocess. I yrkande 14 anges att Sverige bör verka för att de stridande parterna ska respektera folkrätten, upphöra med attacker på civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen. FN:s säkerhetsråds resolution 2286 bör efterlevas. I yrkande 15 framförs att Sverige bör agera för att grannländerna öppnar sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien genom att Sverige självt tar ett större ansvar.

Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m.

I kommittémotion 2016/17:455 av Björn Söder m.fl. (SD) framhålls att regeringen bör erkänna IS/Daishs terrorkampanj i Irak och Syrien mellan 2012 och 2015 som folkmord. I kommittémotion 2017/18:3334 av Markus Wiechel m.fl. (SD) anförs att regeringen bör erkänna Islamiska statens terrorkampanj i Irak och Syrien under de senaste åren som folkmord, bl.a. med anledning av Europarådets parlamentariska församlings resolution 2091. I kommittémotion 2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 15 vill motionärerna att Sverige ska verka i FN:s säkerhetsråd för att den etniska och religiösa utrensningen av kristna, yazidier, mandéer och andra minoriteter i Irak och Syrien ska erkännas som ett folkmord. I yrkande 16 framhålls att Sverige i FN:s säkerhetsråd bör verka för att frågan om det pågående folkmordet i Syrien och Irak hänskjuts till den internationella brottmålsdomstolen (ICC) eller till en särskild tribunal, för att förövarna ska ställas inför rätta. I yrkande 17 anser motionärerna att Sverige i FN:s säkerhetsråd ska verka för att en särskild Syrientribunal upprättas för att garantera att ingen som är ansvarig för brott mot mänskligheten, krigets lagar och folkmord får gå fri. I kommittémotion 2017/18:3745 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 10 anser motionärerna att Sverige ska verka i FN:s säkerhetsråd för att det tillsätts en särskild tribunal med syftet att ställa de som krigat för Islamiska statens terrororganisation inför rätta. I kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 14 anges att krigsförbrytelser som har begåtts bör utredas av Internationella brottmålsdomstolen (ICC) oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen.

I kommittémotion 2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1 framförs att regeringen ytterligare bör verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak. I yrkande 2 anses att regeringen bör visa sitt tydliga stöd för de kristna i regionen och andra utsatta minoriteter. I yrkande 3 förordas att regeringen bör verka för att FN upprättar en säker zon för utsatta minoriteter i konfliktområdena i Irak och Syrien. I yrkande 4 anser

motionärerna att regeringen bör verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena. Dessa förslag återkommer i kommittémotion 2017/18:3892 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 11–14. I kommittémotion 2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 14 anförs att Sverige ska verka i FN:s säkerhetsråd för fredade zoner för minoriteter i Syrien och Irak.

I kommittémotion 2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 12 anförs att Sverige bör uppmärksamma de omfattande och grova brotten mot kvinnor och flickor i Kurdistan och stödja de krafter som försvarar kvinnors och flickors mänskliga rättigheter i regionen. I yrkande 13 anser motionärerna att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad strategi för stärkande av kurdernas rättigheter i regionen i samarbete med kurdiska organisationer i Sverige. I kommittémotion 2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 vill motionärerna se ett utökat stöd till kurddominerade områden för att på sikt utöka deras självbestämmande. I yrkande 3 anförs att Sverige bör verka för mer självstyre i kurddominerade områden i Syrien, Turkiet och Iran. Förslagen upprepas i kommittémotion 2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2 och 4. Därutöver anges i yrkande 3 att Sverige bör verka för att grundläggande rättigheter för kurder i Syrien, Turkiet och Iran respekteras.

Utskottets ställningstagande

Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien

Utskottet behandlade senast frågan om bekämpande av Daish i betänkande 2015/16:UU12. Ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott behandlade svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak i betänkande 2017/18:UFöU2. Liksom i betänkande 2015/16:UU12 fördömer utskottet Daishs bestialiska, systematiska och omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten. Inte minst har kvinnor och flickor utsatts för grymma övergrepp. Utskottet konstaterar att FN:s säkerhetsråd har enats om en rad olika resolutioner i kampen mot Daish. Säkerhetsrådet har i flera resolutioner fördömt Daishs agerande och angett att Daish är ett hot mot internationell fred och säkerhet. Vidare har EU vid flera tillfällen fördömt våldet och övergreppen samt understrukit nödvändigheten av att ta itu med Iraks och Syriens grundläggande politiska utmaningar för att långsiktigt kunna bekämpa Daish och stabilisera regionen. EU antog i mars 2014 en strategi för regionen som alltjämt ligger till grund för unionens arbete tillsammans med de separata strategierna för Syrien från april 2017 och Irak från januari 2018.

Utskottet är av uppfattningen att Daish måste bekämpas med en sammanhållen politik som innefattar olika och ömsesidigt förstärkande instrument. Utskottet går närmare in på frågor som rör situationen i Syrien och Irak och olika insatser för att stödja utvecklingen i dessa länder längre fram i detta betänkande men vill i detta sammanhang kort framhålla vikten av att de underliggande politiska problem som har gett Daish fotfäste i regionen måste

hanteras. Utskottet vill peka på att även det humanitära biståndet kan bidra till demokrati, fred och säkerhet och därmed motverka Daish. Utskottet står, liksom i betänkande 2015/16:UU12, bakom EU:s och Sveriges inställning att Assadregimen inte kan ses som en partner i kampen mot Daish.

Utskottet betonar vikten av att strypa Daishs inkomster och finansiella flöden. Utskottet konstaterar vidare att FN:s säkerhetsråd i slutet av 2017 enhälligt antog resolution 2396 (2017) om utländska terroriststridande. Resolutionen främjar bl.a. utökat samarbete för att identifiera och lagföra de utländska terrorstridande i bl.a. Syrien och Irak som beger sig hem eller till tredje land. Utskottet konstaterar även att FN:s generalförsamling inrättade ett FN-kontor för terrorismbekämpning i juni 2017. Både Sverige och EU har under de senaste åren förstärkt sitt arbete för att motverka terrorism genom en rad åtgärder. Utskottet noterar att regeringen i december 2017 tog emot en utredning som föreslog att det införs ett särskilt straffansvar för att delta i en terroristorganisations verksamhet och att regeringen den 22 februari 2018 föreslog en mer heltäckande terrorismlagstiftning. Vidare har både FN och EU sanktioner som är riktade mot individer med kopplingar till Daish.

Liksom utskottet framhöll i betänkande 2015/16:UU12 är det uppenbart att det även krävs militära insatser för att stoppa Daish. Utskottet konstaterar att de ökade militära ansträngningarna under de senaste åren för att återta områden från Daish har lett till resultat. I Irak anses Daish ha besegrats militärt. I Syrien har Daish förlorat stora delar av det territorium de tidigare kontrollerade. Utskottet konstaterar dock att Daish fortsätter att utgöra ett hot. Utskottet stöder den internationella koalitionen mot Daish och välkomnar att Sverige ingår i koalitionen kärngrupp som samlar ett trettiotal av koalitionen större bidragsgivare. Koalitionen insatser är av central vikt för att främja fred och säkerhet i Irak och Syrien. Insatser av olika karaktär som syftar till att stå emot Daish är även viktiga för säkerheten i Sverige och övriga Europa.

Utskottet konstaterar att den globala insatsen mot Daish innehåller flera faser och att fas fyra innebär en övergång från storskalig förbandsutbildning av de irakiska försvarsstyrkorna till utbildning som syftar till upprätthållande av säkerheten och bemötande av asymmetriska hot. I EU:s rådsslutsatser om Irak från den 22 januari 2018 konstateras att Daish fortfarande utgör ett hot. Sedan augusti 2015 finns svenska militära utbildare på plats i Irak för att utbilda lokala förband. Riksdagen beslutade senast i december 2017 (bet. 2017/18:UFöU2) att Sverige ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daish. Det huvudsakliga syftet med Sveriges bidrag är att bidra till att stärka de irakiska försvarsstyrkornas förmåga att stå emot och besegra Daish. Delar av utskottet besökte tillsammans med delar av försvarsutskottet det svenska insatsförbandet i samband med en resa till Erbil i maj 2017.

Vidare kan konstateras att EU har en civil insats i Irak sedan november 2017 som bl.a. arbetar med säkerhetssektorreformer (Europeiska unionens

rådgivande uppdrag för reform av den civila säkerhetssektorn i Irak, EUAM Irak). Sverige har varit drivande för att få till stånd denna insats. Utskottet välkomnar att regeringen under året avser att verka för att utvidga EU:s civila stabiliseringsinsats i Irak för att stödja landet ytterligare efter att Daish nu har besegrats militärt och framhåller vikten av att insatsen fortsatt ska verka i nära samarbete med FN.

När det gäller frågan om stöd enligt EU-fördragets artikel 42.7 konstaterar utskottet att Sverige har erbjudit stöd till Frankrike bl.a. i form av strategisk lufttransport, taktisk lufttransport, bidrag till krishanteringsinsatser för att avlasta Frankrike och överlåtande av visst försvarsmateriel i form av ammunition (bet. 2015/16:FöU15). Utskottet konstaterar att regeringens utgångspunkter inför ställningstagande om bidraget till Frankrike var att det ska vara efterfrågat, ändamålsenligt, effektivt, trovärdigt, hållbart över tid, folkrättsenligt, baserat på en riskanalys samt bygga på en bred enighet och tillgängliga svenska resurser, både personalmässigt och finansiellt. Utskottet utgår från att regeringen står redo att göra en lika grundlig inventering av möjliga svenska bidrag i det fall ytterligare liknande stöd skulle bli aktuellt.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2017/18:3566 (M) yrkande 15 och motion 2017/18:3898 (KD) yrkande 10.

Situationen i Irak

Utskottet konstaterar att situationen i Irak har präglats av de olika konflikter som har uppstått sedan invasionen 2003. Situationen i Irak påverkas också av oroligheterna i regionen, och det finns en risk att regionala spänningar leder till att konflikter åter blossar upp i landet. I spåren av Daishs framfart i landet finns en bred palett av problem att ta itu med. Utskottet vill framhålla att när Daish nu har pressats tillbaka militärt måste fokus ligga på försoning och på att de bakomliggande problemen till konflikten i Irak hanteras. Centrala områden är demokratiska reformer, främjande av mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat. Vidare behövs säkerhetssektorreformer och hantering av den omfattande korrruptionen. Åtgärder krävs även för att komma till rätta med den problematiska ekonomiska situationen och för fattigdomsbekämpning och resursfördelning. En annan avgörande del för utvecklingen av Irak är återuppbygandet av och försoning i de områden som dominerades av Daish, liksom återvändandet av internflyktingar. Om dessa problem inte hanteras finns det en risk för ytterligare instabilitet.

Med anledning av flera yrkanden som rör självständighet eller självstyre för olika regioner eller grupper vill utskottet framhålla att fördelningen av inflytande mellan olika etniska och religiösa grupper är central. Att alla grupper, inte minst minoriteter, känner sig inkluderade och delaktiga i landets styre är en nyckel till ett demokratiskt, sammanhållet och långsiktigt stabilt Irak. Utskottet konstaterar att inrikespolitiken i Irak fortfarande präglas av motsättningar mellan olika etniska och sekteristiska grupper. Utskottet kan konstatera att EU i flera rådsslutsatser och senast den 22 januari 2018 har slagit

fast att unionen står bakom Iraks enighet, suveränitet och territoriella integritet. Utskottet instämmer i detta. Även flera sammansatta utrikes- och försvarsutskott har ställt sig bakom Iraks suveränitet och landets rätt att besluta om konstitutionella strukturer, inklusive graden av självstyre för olika grupper inom ramen för Iraks federala konstitutionella system (bet. 2014/15:UFöU4 och bet. 2015/16:UFöU2). När det gäller motionsyrkanden om kurdernas ställning i Irak konstaterar utskottet att den olösta frågan om den kurdiska regionens formella status potentiellt kan hota stabiliteten i landet. Relationerna mellan Kurdistans regionala regering (KRG) och regeringen i Bagdad är spända. I ett sådant läge är det viktigt att parterna iakttar återhållsamhet och undviker våldsamheter. I EU:s rådsslutsatser från den 22 januari 2018 uppmanas regeringen i Irak och KRG att ha en konstruktiv och resultatorienterad dialog baserad på Iraks konstitution och dess delar om kurdisk autonomi. Utskottet ställer sig bakom detta och ser även positivt på att Sverige stöder FN:s ansträngningar att få till stånd en sådan dialog, särskilt genom generalsekreterarens särskilda sändebud Jan Kubiš, vilket framgår av svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:139). Nedan beskrivs insatser av EU, FN och Sverige som även innefattar stöd till minoriteter i Irak.

Utskottet konstaterar att Sveriges stöd till Irak är brett och långsiktigt och genomförs såväl bilateralt som exempelvis inom ramen för FN och EU. Utskottet vill framhålla att FN spelar en viktig roll i Irak, både genom säkerhetsrådet och genom FN:s politiska mission i Irak (United Nations Assistance Mission for Iraq, Unami). Unami verkar även för att uppmuntra regional dialog mellan Irak och dess grannländer, inklusive Syrien. Utskottet välkomnar att regeringen stöder insatsen och dess arbete för att främja nationella åtgärder för fredsbyggande och stabilisering. Utskottet konstaterar att FN även har en betydande roll för att främja nationella processer för försoning och dialog mellan sunni- och shiabefolkningen, kurder, yazidier, kristna och andra grupper. I insatsens arbete ingår stöd till inkluderande politiska processer och förberedelser inför parlamentsval under våren 2018. Utskottet konstaterar även att kommande val i Irak utgör en möjlighet att bygga en demokratisk och inkluderande stat för hela landet. Utskottet konstaterar vidare att EU har ett omfattande engagemang i Irak och att EU antog en ny, omfattande strategi för samarbetet med Irak i januari 2018. Tidigare i betänkandet har även EU:s civila insats i Irak omnämnts. EU är även en samarbetspartner i den globala koalitionen mot Daish, en betydande humanitär aktör m.m. Utskottet konstaterar att en givarkonferens för återuppbyggnaden av Irak ägde rum i Kuwait den 12–14 februari 2018 och att EU, som var medarrangör till konferensen, utlovade ytterligare 400 miljoner euro i humanitärt stöd, utvecklingssamarbete och stabiliseringsstöd.

Sveriges engagemang för Irak innebär stöd till långsiktig stabilisering och demokratisk utveckling. En femårig strategi för utvecklingssamarbete med landet antogs i juni 2017. Denna omfattar drygt 1 miljard kronor, och fokus ligger på att främja fredliga och inkluderande samhällen. Ett genomgående tema är jämställdhet. Sverige är även en stor humanitär givare. Utskottet

framhåller att de humanitära behoven i Irak fortfarande är stora. Minst elva miljoner irakier bedöms behöva humanitärt stöd. Dessutom beräknas det finnas över tre miljoner internflyktingar. Sidans humanitära stöd under 2017 uppgick till 163 miljoner kronor enligt openaid.se. Sverige är dessutom en av världens största givare av icke-öronmärkt stöd till FN-organ och internationella organisationer som bedriver humanitär verksamhet i Irak. Genom FN:s utvecklingsprogram (United Nations Development Programme, UNDP) stabiliseringsfond för Irak (FFIS) bidrar Sverige både bilateralt och genom EU bl.a. till återuppbyggnad och till att underlätta för internflyktingar att flytta tillbaka till sina hem. När det gäller ett motionsyrkande om stöd till Ninevesläkten konstaterar utskottet, liksom i exempelvis betänkande 2016/17:UFöU4 och 2017/18:UFöU2, att Sveriges bidrag till FFIS bl.a. går till stabiliseringsåtgärder i Nineve. Detta arbete är grundläggande för att förbättra minoritetens livsvillkor då de är procentuellt överrepresenterade bland de som tvingat fly sina hem.

Utskottet framhåller att kvinnor och flickor har varit utsatta för extra stort lidande i områden som har varit under Daishs kontroll men att situationen för kvinnor därutöver är problematisk överlag. Kvinnor är underrepresenterade i t.ex. beslutande församlingar och inom rättsväsendet. Det är enligt utskottet centralt att kvinnor får en bärande roll i det pågående samhällsbyggandet. Utskottet välkomnar att Irak är ett av de länder som Sverige prioriterar i den nationella handlingsplanen för genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och ser positivt på att Sveriges strategi för utvecklingssamarbetet med Irak särskilt fokuserar på jämställdhet. Utskottet framhåller att Iraks nationella handlingsplan för resolution 1325 måste implementeras.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:471 (SD) yrkandena 5–7, motion 2016/17:1738 (V) yrkande 10, motion 2016/17:2893 (SD) yrkande 2, motion 2017/18:529 (V) yrkande 17, motion 2017/18:1599 (SD) yrkande 1 och motion 2017/18:3655 (SD) yrkandena 1 och 2.

Situationen i Syrien

Utskottet konstaterar att konflikten i Syrien är inne på sitt åttonde år och har utvecklats till världens största humanitära katastrof. Trots försök att minska våldet var de första månaderna 2018 några av de blodigaste någonsin i Syrien sedan konflikten inleddes. Konflikten är komplex och inblandningen av externa aktörer och terrorism gör att ansträngningarna för att hitta ett fredligt slut på konflikten hittills inte har lyckats. Civila bär den största bördan av konflikten genom stort lidande och dagliga dödsoffer. Den humanitära situationen är mycket ansträngd och de behov som finns har inte mötts. Enligt FN är 13,1 miljoner människor i behov av humanitärt stöd, varav 5,6 miljoner människor har akuta behov. Mer än halva Syriens befolkning har drivits iväg från sina hem, många av dem flera gånger. 69 procent av befolkningen

beräknas leva i extrem fattigdom. I september 2017 konstaterade FN att ca 3 miljoner människor befinner sig i områden som är svåra att nå med humanitära hjälpinsatser. Sedan krisens början beräknar FN att 5,5 miljoner människor har lämnat Syrien. Av dessa befinner sig de flesta i grannländerna.

Enligt FN:s responsplan för Syrien för 2017 fanns behov av humanitära insatser till ett belopp av ca 3,35 miljarder US-dollar, medan de insatser som gjordes under året uppgick till drygt hälften, ca 1,6 miljarder. Som utskottet gav uttryck för i betänkande 2015/16:UU12 ser utskottet med stark oro på den humanitära situationen i Syrien och i de flyktingmottagande grannländerna. Utskottet beklagar att FN:s humanitära appeller med anledning av Syrienkrisen var kraftigt underfinansierade under 2017 och uppmanar det internationella givarsamfundet att bidra till 2018 års appeller. Utskottet välkomnar att EU planerar en andra givarkonferens om Syrien den 24–25 april 2018 i Bryssel.

FN:s humanitära aktörer har återkommande konstaterat att det sker kränkningar av den humanitära rätten i Syrien. Detta sker bl.a. genom attacker mot civila, förstörelse av viktig infrastruktur, attacker mot sjukhus, skolor, jordbruksmark och egendomar. Därutöver är det humanitära tillträdet kraftigt begränsat. Utskottet konstaterar att den syriska regimen har satt i system att hindra humanitärt tillträde och stöd till de drabbade. FN:s säkerhetsråd har vid flera tillfällen krävt att alla parter, särskilt de syriska myndigheterna, respekterar den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna och underlättar det humanitära tillträdet. Även EU har vid upprepade tillfällen i rådsslutsatser, senast den 3 april 2017, betonat vikten av att den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna respekteras och att det humanitära tillträdet i Syrien garanteras. Utskottet instämmer i detta och fördömer alla attacker, övergrepp och våld mot civilbefolkningen. Utskottet välkomnar att EU har uppmanat säkerhetsrådet att hänskjuta situationen i Syrien till Internationella brottmålsdomstolen (ICC) i de delar som faller under ICC:s jurisdiktion.

Det är angeläget att det humanitära tillträdet förbättras, särskilt i områden som FN anger är särskilt svåra att nå, inklusive områden som varit eller är under belägring. Utskottet välkomnar att FN:s säkerhetsråd i december 2017 kunde enas om resolution 2393 (2017) som förlänger mandatet för FN:s gränsöverskridande humanitära leveranser till Syrien i ytterligare ett år. Utskottet konstaterar att detta är den enda resolution om Syrien som FN kunde enas om under 2017 och att Sverige var ett av länderna som var s.k. pennhållare för resolutionen. Utskottet välkomnar även FN:s säkerhetsråds resolution 2401 (2018) från den 24 februari 2018. Resolutionen lades fram av Sverige och Kuwait och uppmanar till eldupphör under 30 dagar i syfte att säkra humanitärt tillträde och medicinska evakueringar till de mest behövande i Syrien. Resolutionen kräver också att alla parter ska respektera folkrätten, inklusive den humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna, och uppmanar bl.a. till stopp på belägringar och attacker mot civila, sjukhus och skolor.

Utskottet delar FN:s säkerhetsråds konstaterande att den förödande humanitära situationen i Syrien är ett hot mot fred och säkerhet i regionen och bidrar till att människor tvingas fly. Utskottet konstaterar även att den omfattande förstörelsen i Syrien, de grova övergreppen när det gäller mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt och den svåra humanitära situationen i Syrien och dess grannländer försvårar möjligheterna att uppnå fred, säkerhet och försoning.

Mot bakgrund av den humanitära situationen i Syrien välkomnar utskottet att Sverige är en betydande humanitär givare. Under 2017 uppgick Sveriges stöd till Syrien enligt openaid.se till 389 miljoner kronor, varav 195 miljoner kronor utgjordes av humanitärt stöd. Det humanitära stödet till Syrienkrisen, som även innefattar den omkringliggande regionen, var 378,8 miljoner kronor. Sverige har initialt utfäst 350 miljoner kronor i humanitärt stöd till Syrienkrisen för 2018. Utskottet konstaterar även att Sverige dessutom är en av världens största givare av icke-öronmärkt stöd till FN-organ och internationella organisationer som bedriver humanitär verksamhet i Syrien. Regeringen antog i december 2015 en regional strategi för Syrienkrisen 2016–2020. Strategin ska bidra till att stärka motståndskraften och återhämtnings- och anpassningsförmågan hos den syriska befolkningen och utsatta grupper i Syriens grannländer. Vidare ska strategin bidra till stärkt demokrati och jämställdhet och ökad respekt för mänskliga rättigheter. Strategin omfattar totalt 1,7 miljarder kronor. Utskottet välkomnade i betänkande 2015/16:UU12 strategin och framhöll vikten av att verksamheten genomförs så att den avlastar och kompletterar Sveriges humanitära bistånd samtidigt som det humanitära biståndets särart säkerställs. Utskottet upprepar att det utgår från att det finns kontrollmekanismer som säkerställer att svenskt bistånd inte kommer Assadregimen eller terrorlistade grupper till del.

Utskottet konstaterar att stöd även har kanaliserats bl.a. genom den s.k. Syria Recovery Trust Fund som finansierar återuppbyggnad och samhällstjänster i oppositionskontrollerade områden i Syrien och via EU:s s.k. Madadfond. Utskottet konstaterar vidare att EU är den största givaren i Syrien. Sedan inbördeskriget bröt ut 2011 har EU och dess medlemsstater gemensamt gett nästan 10 miljarder euro i stöd till Syrien och regionen runt omkring. Som nämndes tidigare i betänkandet planerar EU för ytterligare en Syrienkonferens i Bryssel som ska diskutera både humanitärt stöd och EU:s stöd till den politiska processen.

När det gäller ett antal yrkanden som rör återuppbyggnad av olika sektorer och regioner i Syrien konstaterar utskottet att ju längre inbördeskriget i Syrien pågår, desto svårare blir det att bygga upp såväl fysisk infrastruktur som ett samhälle som vilar på förtroende mellan olika grupper. Konflikten är därmed inte bara förödande i stunden utan kommer att påverka Syrien lång tid framöver. Utskottet konstaterar att det även under pågående konflikt är av vikt att stödja motståndskraften i det syriska samhället genom att bl.a. tillhandahålla utbildning, skapa arbetstillfällen och se till att förvaltningen av lokalsamhällen kan upprätthållas. Utskottet konstaterar att regeringens

regionala strategi för Syrienkrisen 2016–2020 bl.a. syftar till att stärka motståndskraften och hållbar återuppbyggnad. De samarbetsområden som anges i strategin har bl.a. målsättningen att förbättra människors försörjningsmöjligheter, ökad tillgång till samhällstjänster och minskat könsrelaterat våld. Andra områden som prioriteras är stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter.

Utskottet står bakom EU:s strategi för Syrien från 2017 där det konstateras att EU kommer att vara redo att hjälpa till med Syriens återuppbyggnad först när en övergripande, trovärdig och inkluderande politisk övergångsprocess, framförhandlad av de syriska parterna i konflikten på grundval av FN:s säkerhetsråds resolution 2254 (2015) och Genèvekommunikén från 2012, är på god väg. För närvarande är den syriska regimen föremål för sanktioner från EU. Utskottet konstaterar att planering för återuppbyggnad och ekonomisk återhämtning redan pågår inom en interinstitutionell FN-arbetsgrupp och att EU har inlett planering för stöd till återuppbyggnad, både på längre sikt och till tidig återuppbyggnad i områden där våldsamheterna har trappats ned. Utskottet välkomnar att förberedelser och samordning mellan givare, grannländer och andra aktörer pågår redan nu för att processen sedan kan gå snabbare när en övergångsprocess startar. Dessa samtal innefattar även stöd till ett säkert, frivilligt och värdigt återvändande för flyktingar och internflyktingar. Utskottet konstaterar att EU i sin Syrienstrategi nämner en rad möjliga samarbetsområden, såsom säkerhet, infrastruktur, demokratiska reformer, social sammanhållning, försoning, humankapital och ekonomisk återhämtning. Utskottet står bakom dessa områden och vill i sammanhanget framhålla vikten av det lokala ägarskapet i återuppbyggnaden. Utskottet vill understryka att återuppbyggandet måste omfatta alla landets regioner. Utskottet konstaterar att EU och FN genomför behovsanalyser för att bl.a. se till att befolkningens behov beaktas i återuppbyggandet. Utskottet noterar vidare att mobilisering av finansiering för återuppbyggnad kommer att bli en central fråga och delar EU:s ståndpunkt att ett särskilt ansvar för kostnaderna för återuppbyggnaden bör bäras av dem som har underblåst konflikten.

Utskottet konstaterar att merparten av de syriska flyktingarna befinner sig i Syriens grannländer. Dessa länder har hyst flyktingarna, och påfrestningarna på lokalsamhällena har varit stora. De flesta flyktingar från Syrien bor i vanliga samhällen i grannländerna, ofta i fattiga områden. Konkurrens om arbetstillfällen, lägre löner, belastningar på samhällstjänster m.m. har skapat spänningar, och det politiska klimatet har hårdnat i grannländerna och resulterat i begränsningar av rörelsefrihet, boende och möjligheter att arbeta för flyktingar från Syrien. Ledamöter i utskottet gjorde våren 2017 en resa till Libanon som organiserades av UNDP. Utskottet ser med oro på situationen och konstaterar att begränsningar av inflödet av flyktingar från Syrien får allvarliga humanitära konsekvenser som följd. Utskottet konstaterar att både Sverige och EU har gett omfattande stöd till grannländerna, bl.a. genom EU:s Madadfond. EU:s stöd omfattar exempelvis humanitära insatser och stöd till utbildning för syriska flyktingar. Utskottet beklagar att FN:s responsplan 2017

för syriska flyktingar och vårdssamhällen i Syriens grannländer bara fick finansiering för drygt 3 miljarder US-dollar av de 5,58 miljarder US-dollar som efterfrågades. När det gäller frågor om uppehållstillstånd faller sådana utanför utrikesutskottets beredningsområde. Frågan om uppehållstillstånd behandlades av socialförsäkringsutskottet i betänkande 2017/18:SfU4. Där framhöll socialförsäkringsutskottet att dess utgångspunkt var att Sverige ska ha en human asylpolitik och vara en fristad för den som flyr undan förföljelse och förtryck. Utskottet underströk också att målet för utgiftsområdet omfattar en långsiktigt hållbar asylpolitik som värnar asylrätten.

I likhet med vad som konstaterats återkommande i resolutioner av FN:s säkerhetsråd, i EU:s rådsslutsatser och av Sveriges regering framhåller utskottet att lösningen på konflikten i Syrien är politisk. Utskottet stöder, i likhet med vad som anges i EU:s rådsslutsatser och som regeringen konsekvent gett uttryck för, den svensk-italienska FN-medlaren Staffan de Misturas uppdrag att verka för fred i Syrien. Utskottet välkomnar att en svensk ambassadör arbetar som rådgivare till de Mistura och för närvarande fokuserar främst på en kvinnlig rådgivningsgrupp som de Mistura satt samman. Utskottet välkomnar också att Sverige har ett särskilt sändebud för att främja en politisk lösning på konflikten i Syrien.

Utskottet betonar vikten av att det internationella samfundet agerar samfällt för en lösning på Syrienkrisen och understryker att det är oacceptabelt att Rysslands bombningar i Syrien i stor utsträckning har riktats mot oppositionen och drabbat civila i stället för att fokusera helt och hållet på terrororganisationerna Daish och Hay'at Tahrir al-Sham (tidigare Nusrafronten). Utskottet betonar även att de regionala aktörerna måste bidra positivt till att nå en fredlig lösning på konflikten i Syrien. Utskottet har vid flera tillfällen betonat vikten av att FN:s säkerhetsråd tar sitt ansvar för en fredlig lösning i Syrien och konstaterar att säkerhetsrådet – framför allt till följd av Rysslands inställning – har förhållit sig alltför passivt under alltför lång tid. Mot denna bakgrund är det enligt utskottet fortfarande centralt att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 2254 (2015). I resolutionen uttrycks stöd för en syriskledd och syriskägd politisk transition som bygger på den s.k. Genèvekommunikén¹ från juni 2012 och på den färdplan för en fredlig lösning som har identifierats av den internationella stödgruppen för Syrien (International Syria Support Group, ISSG). I resolutionen uttrycker säkerhetsrådet vidare stöd för en politisk process som underlättas av FN och som utmynnar i ett trovärdigt och inkluderande övergångsstyre i Syrien, antagande av en ny konstitution och genomförande av fria och demokratiska val. Utskottet beklagar att detta inte uppnåddes till andra halvåret 2017 som resolutionen stipulerade.

I resolution 2254 (2015) framhålls vidare vikten av att en vapenvila sluts. Utskottet konstaterar att flera försök har gjorts men att någon hållbar vapenvila

¹ I Genèvekommunikén slås bl.a. fast att en övergångsinstitution som ska bildas på basis av ömsesidigt samtycke ska bemyndigas med fullständiga maktbefogenheter.

inte har kommit till stånd. I samband med ett möte i München i februari 2016 förband sig ISSG att verka för ett upphörande av fientligheterna för alla parter med undantag för framför allt Daish och Hay'at Tahrir al-Sham (tidigare Nusrafronten). Säkerhetsrådet välkomnade i resolution 2268 (2016) ISSG:s överenskommelse om vapenvila i februari 2016. I resolution 2336 (2016) välkomnades i december 2016 Rysslands och Turkiets ansträngningar för att få till stånd en vapenvila. Dessa ansträngningar fortsatte under våren 2017 genom flera samtal i Astana under ledning av Ryssland, Turkiet och Iran. I juli samma år enades USA, Ryssland och Jordanien om vapenvila södra Syrien. Utskottet konstaterar att Daish och Hay'at Tahrir al-Sham (tidigare Nusrafronten) inte bör omfattas av ett upphörande av fientligheterna. Utskottets uppfattning är att ett upphörande av fientligheter är en utgångspunkt för fredssamtal som utmynnar i en överenskommelse om en politisk transition i Syrien och välkomnar det initiativ som Sverige och Kuwait tog i februari 2018 som resulterade i resolution 2401 (2018) och som syftar till att det internationella samfundet ska agera samlat för att i ett första skede få till ett eldupphör och säkra tillträde för de humanitära organisationerna. Utskottet understryker vikten av att resolutionen genomförs i praktiken.

Utskottet betonar liksom i sitt betänkande 2015/16:UU12 vikten av att alla parter i Syrien och relevanta regionala aktörer arbetar för att förverkliga en politisk lösning som i enlighet med säkerhetsrådets resolution 2254 (2015) uppfyller det syriska folkets legitima aspirationer och bevarar Syriens sammanhållning, oberoende och territoriella integritet. Utskottet framhåller det angelägna i att fredssamtal förs mellan regimen och den moderata oppositionen. Utskottet står till fullo bakom EU:s position som den uttrycks i rådsslutsatser från april 2017 att en hållbar fred i Syrien inte är möjlig under Syriens nuvarande ledarskap. Vad gäller ett yrkande om kurdernas deltagande i fredsförhandlingar framhåller utskottet att en viktig förutsättning för att nå en politisk lösning är en så bred oppositionsplattform som möjligt som kan tala med en röst, formulera en vision för landet och ge tillräckliga försäkringar till minoriteter att de har en plats i Syriens framtid. Utskottet välkomnar att regeringen har stött oppositionens förhandlingskommitté (High Negotiations Committee, HNC), och stöder dess efterföljare Syrian Negotiations Committee såväl politiskt som genom konkreta projekt. HNC utgör den bredaste plattformen med både politisk och militär opposition, och regeringen uppmuntrar en så inkluderande representation som möjligt. Utskottet konstaterar även att ett av EU:s strategiska mål för Syrien är ett mångkulturellt land där alla etniska och religiösa grupper känner att deras identitet skyddas och att alla har lika stort tillträde till offentlig sektor och förvaltning. Utskottet delar denna uppfattning och framhåller vikten av försoningsprocesser för att lägga grund för ett demokratiskt och inkluderande samhälle och förhindra återfall till våldsamheter.

Utskottet påminner om bl.a. betänkande 2015/16:UU9 där utskottet framhåller att kvinnors och flickors aktörskap och egenmakt är en central del i freds- och säkerhetsbyggande verksamhet och att kvinnligt deltagande ökar

möjligheterna till en hållbar fred. Utskottet betonar att detta även gäller Syrien och framhåller därför vikten av att kvinnor och representanter för civilsamhället spelar framträdande roller i fredsförhandlingar och i genomförandet av en politisk transitionsprocess. I detta sammanhang välkomnar utskottet regeringens stöd till oppositionens förhandlingskommittés rådgivande kvinnokommitté.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:456 (SD) yrkandena 1–5, motion 2016/17:1738 (V) yrkandena 5 och 7, motion 2016/17:2768 (M) yrkande 25, motion 2017/18:529 (V) yrkandena 13, 14 i denna del och 15 samt motion 2017/18:3239 (M) yrkande 26.

Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m.

Utskottet konstaterar att samstämmiga rapporter vittnar om Daishs grova, systematiska och omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten i både Irak och Syrien, inklusive när det gäller övergrepp mot minoriteter. Liksom i betänkande 2015/16:UU12 fördömer utskottet övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, inklusive mot personer som tillhör minoriteter, och den internationella humanitära rätten som i Irak och Syrien utförs av framför allt Daish och andra terroristorganisationer och i Syrien även av den syriska regimen. Av svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:199) framgår att regeringen driver frågan om mänskliga rättigheter och minoriteters rättigheter i FN:s säkerhetsråd, t.ex. vad gäller utkrävande av ansvar för eventuella brott som har begåtts av Daish. Vidare framgår att Sverige var medförslagsställare till FN:s säkerhetsrådsresolution 2379, som antogs i september 2017. Resolutionen omnämner specifikt människorättsöverträdelser med religiösa eller etniska förtecken. Resolutionen uppdrar åt FN:s generalsekreterare att inrätta en undersökningsgrupp för bevisinsamling som ska ledas av en särskild rådgivare. Gruppen ges även globalt mandat att främja ansvarsutkrävande för brott som Daish misstänkts ha begått. Utskottet stöder regeringens arbete på området och förutsätter att regeringen fortsätter att verka för att undersökningsgruppen kan genomföra sitt arbete effektivt. Utskottet välkomnar även det arbete som den internationella, opartiska och oberoende mekanism för Syrien som FN:s generalförsamling beslutade om i december 2016 gör. Mekanismen ska samla in bevis på brott mot folkrätten och förbereda underlag för rättsprocesser. Utskottet framhåller vikten av ansvarsutkrävande för de fruktansvärda övergrepp som Daish har begått. Utskottet anser att regeringen utifrån resolution 2379 bör verka för detta i FN:s säkerhetsråd, liksom för inrättandet av mekanismer, exempelvis en tribunal, som ser till att de som har krigat för Daish ställs inför rätta.

Utskottet välkomnar att EU vid flera tillfällen har fördömt övergreppen i Irak och Syrien, inklusive övergreppen mot religiösa och etniska minoriteter. Utskottet konstaterar att ett av EU:s strategiska mål för samarbetet med Irak

är att främja ett effektivt och oberoende rättsväsende och effektiv brottsbekämpning för att förbättra den övergripande ansvarsskyldigheten, bl.a. för att kunna lagföra de brott som Daish har begått. I EU:s strategi för Syrien anges att unionen ska arbeta för övergångsrättvisa som bör inbegripa utkrävande av ansvar för krigsförbrytelser. Utskottet konstaterar vidare att Sverige och Tyskland bedöms ligga i framkant i Europa vad gäller nationella rättegångar mot folkrättsbrott enligt organisationen Human Rights Watch.

Utskottet konstaterar med oro att rapporter om kemvapenattacker i Syrien fortsätter att komma in. Enligt utskottet är det av stor vikt att utreda de påstådda fallen av användning av kemvapen i Syrien. Utskottet beklagar att FN, på grund av veto från Ryssland, inte har kunnat enas om att förlänga den gemensamma undersökningsmekanismen (Joint Investigative Mechanism). Utskottet välkomnar att Sverige, vilket framkommer av interpellationsdebatt 2016/17:506, ger politiskt, tekniskt och ekonomiskt stöd till Organisationen för förbud mot kemiska vapen (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, OPCW) och har gett stöd till FN:s och OPCW:s gemensamma undersökningsmekanism som nämns ovan och uppmanar regeringen att fortsätta arbetet för att en ny mekanism kan inrättas så att ansvariga kan ställas till svars.

När det gäller frågan om folkmord noterar utskottet att olika organ och instanser har uttalat sig i frågan. FN:s säkerhetsråd konstaterar bl.a. i resolution 2393 (2017) att vissa av de handlingar som har begåtts i Syrien kan röra sig om krigsbrott eller brott mot mänskligheten. FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet) etablerade en oberoende utredningskommission för Syrien i augusti 2011. Kommissionen har sedan dess sammanställt ett antal rapporter som dokumenterar övergreppen i Syrien. I en rapport som kommissionen publicerade den 16 juni 2016 beskrivs de omfattande övergreppen på yazidier som folkmord. Som utskottet beskrev i betänkande 2015/16:UU12 antog Europaparlamentet den 4 februari 2016 en resolution som slår fast att Daishs systematiska övergrepp mot personer som tillhör minoriteter ska klassas som krigsbrott, brott mot mänskligheten och folkmord. EU konstaterar i sin strategi för Irak från januari 2018 att de kränkningar av lokalbefolkningars och minoriteters mänskliga rättigheter som har skett under konflikten sannolikt rör sig om brott mot mänskligheten. MR-rådet har i flera resolutioner uttalat att brott mot mänskligheten och krigsbrott sannolikt har begåtts i Syrien (t.ex. resolution 36/20 från september 2017). Utskottet påminner om sitt ställningstagande i betänkande 2012/13:UU8 och 2015/16:UU12 att det i princip inte ankommer på riksdagen som ett representativt organ att göra folkrättsliga ställningstaganden. Utskottets principiella uppfattning är alljämt att det är genom forskning, fri debatt och rättsliga prövningar som det avgörs hur historiska händelser och förlopp ska definieras. Utskottet konstaterar att ICC under sin stadga har behörighet att utreda brott som kan utgöra folkmord, brott mot mänskligheten och krigsbrott. En stat kan ansluta sig till stadgan eller avge en särskild förklaring som ger ICC behörighet över dess territorium och dess medborgare. FN:s säkerhetsråd kan ge ICC behörighet även utan den

berörda statens samtycke. Utskottet välkomnar att EU konsekvent uppmanar säkerhetsrådet att hänskjuta situationen i Syrien till ICC, i de delar som faller under ICC:s jurisdiktion, och aktivt uppmanar Irak att ansluta sig till Romstadgan. Utskottet konstaterar att det i dagsläget på grund av blockeringar i säkerhetsrådet inte torde finnas förutsättningar för att upprätta en särskild tribunal för Syrien men understryker vikten av att Sverige fortsätter att med kraft driva frågan om ansvarsutkrävande i Syrien, inklusive genom inrättandet av särskilda mekanismer, så att rättvisa kan skipas när kriget i Syrien är över.

Utskottet konstaterar att många av de områden som har beskrivits ovan under styckena Situationen Irak och Situationen i Syrien även är relevanta för minoriteters situation. Detta gäller bl.a. ett motionsyrkande om humanitärt stöd till minoriteter. Det finns stora humanitära utmaningar i de områden som tidigare kontrollerades av Daish. Utskottet framhåller att humanitära insatser är centrala för att lindra nöd och rädda liv även bland minoritetsgrupper.

När det gäller yrkanden om kristnas situation står det klart att kristna har förföljts både som grupp och som individer och utsatts för svåra övergrepp i Irak och i Syrien. Utskottet påminner i sammanhanget även om sina tidigare ställningstaganden att förföljelsen av kristna minoriteter i bl.a. Mellanöstern och Nordafrika måste upphöra, senast i betänkande 2016/17:UU15.

När det gäller ett motionsyrkande om att regeringen ytterligare bör verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak konstaterar utskottet att det är oacceptabelt och i strid med folkrätten att medvetet förstöra byggnader och föremål för att rensa områden från en viss grupps kulturella referenser. Både EU och FN har vid flera tillfällen fördömt Daishs handlingar som syftar till att förstöra kulturarv, exempelvis i säkerhetsrådets resolution 2347 (2017). Av ett svar på en skriftlig fråga till regeringen (fr. 2016/17:846) framgår ett antal åtgärder som regeringen har vidtagit. Utöver det stöd till bekämpandet av Daish och återuppbyggnad som har redovisats tidigare i betänkandet lyfts bl.a. frivilligt bidrag till FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) och dess arbete till skydd för kulturarv fram. Statens museer för världskultur har fått extra medel för arbetet med hotat kulturarv i bl.a. Syrien och Irak. Vidare lyfts bl.a. ett antal åtgärder för att bekämpa illegal handel med kulturföremål fram. Utskottet betonar vikten av att detta arbete fortsätter.

Utskottet konstaterar att fred, försoning och ett demokratiskt styrelseskick är centrala element för att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna, inklusive för personer som tillhör minoriteter. Utskottet välkomnar att EU i rådsslutsatser framhållit att breda och inkluderande politiska processer är avgörande för att uppnå fred och försoning i både Syrien och Irak och framhåller att bidraget till den globala koalitionen har utgjort och utgör ett viktigt bidrag till att skydda etniska och religiösa minoriteter i Irak.

När det gäller frågan i flera motionsyrkanden om att inrätta säkra zoner eller skyddszoner för att skydda etniska och religiösa minoriteter i Irak och/eller Syrien vill utskottet påminna om betänkande 2015/16:UU12. Där konstaterade utskottet att det av erfarenhet har visat sig komplicerat att upprätthålla

särskilda skyddade zoner för utsatta minoriteter och att det finns en risk att sådana zoner kan bli en dödsfälla för redan utsatta människor. Utskottets bedömning var vidare att en samsyn inom FN:s säkerhetsråd är nödvändig för ett trovärdigt beslut om att inrätta och med vapenmakt upprätthålla sådana skyddade zoner. En förutsättning vore vidare att länderna själva skulle efterfråga detta, vilket inte har gjorts. Utskottet står fast vid bedömningen ovan och hänvisar till de åtgärder för att förbättra minoriteters situation som har redovisats tidigare i betänkandet.

Ett antal yrkanden gäller självbestämmande och mänskliga rättigheter för kurder, inklusive kvinnors rättigheter. Utskottet berör flera av dessa frågor i andra delar av betänkandet. När det gäller yrkandet att Sverige ska verka för ökat självstyre för kurddominerade områden konstaterar utskottet att frågor som rör självstyre för olika grupper måste lösas genom demokratiska processer inom respektive land och i linje med ländernas författningar. När det gäller yrkanden om grundläggande rättigheter för kurder, om en samlad strategi för stärkande av kurdernas rättigheter samt om situationen för kvinnor och flickor i regionen berör utskottet kurdernas situation och situationen för kvinnor och barn i andra delar av detta betänkande. Därutöver framhåller utskottet att dessa frågor redan i dag omfattas av dialoger om och åtgärder för att främja de mänskliga rättigheterna med de berörda länderna. Utskottet konstaterar att regeringen arbetar för att bidra till jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, bl.a. genom att utrikesförvaltningen anlägger ett jämställdhetsperspektiv på hela sin verksamhet och genom att en rad olika plattformar, roller och verktyg används för att främja kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:455 (SD), motion 2016/17:471 (SD) yrkandena 1–4, motion 2016/17:1738 yrkande 12 och 13, motion 2016/17:2893 (SD) yrkandena 1 och 3, motion 2016/17:3208 (KD) yrkandena 14–17, motion 2017/18:529 (V) yrkande 14 i denna del, motion 2017/18:1599 (SD) yrkandena 2–4, motion 2017/18:3334 (SD), motion 2017/18:3745 (KD) yrkande 10 och motion 2017/18:3892 (SD) yrkandena 11–14.

Situationen i Turkiet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om situationen i Turkiet.

Jämför reservation 11 (SD), 12 (L, KD) och 13 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:1200 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 4 anges att Sverige bör verka för att Turkiet lever upp till sina internationella

åtaganden om att skydda pressfriheten och påskynda en förändring av det turkiska rättssystemet till ett system baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Enligt kommittémotion 2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 1 bör regeringen sätta press på Turkiet att respektera den kurdiska befolkningens mänskliga rättigheter. I yrkande 2 uppmanas Sverige att verka för att åtal mot HDP:s parlamentariker läggs ned. Enligt yrkande 6 bör Sverige verka för att Turkiets bombningar och militära angrepp mot kurderna i Syrien upphör. I kommittémotion 2016/17:3206 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 16 föreslås ökade ansträngningar för att stärka journalisters förutsättningar och säkerhet i Turkiet mot bakgrund av den försämrade situationen för journalister och oberoende medier. I kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 16 anförs att Sverige bör agera för att våldet och repressionen mot oppositionella upphör i Turkiet och att alla som fängslats på politisk grund frigges. I kommittémotion 2017/18:1598 av Markus Wiechel m.fl. (SD) anser motionärerna att regeringen formellt bör erkänna folkmordet på olika minoriteter i Ottomanska riket.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar inledningsvis motionärernas djupa oro över situationen för de mänskliga rättigheterna och respekten för rättsstatens principer i Turkiet. Detta rör inte minst yttrandefriheten och pressfriheten, liksom rättigheten för oppositionella krafter att verka. Utskottet konstaterar att situationen har förvärrats sedan det misslyckade kuppföröket i juli 2016 och det undantagstillstånd och avsteg från Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som följde därefter.

Av Utrikesdepartementets senaste rapport om de mänskliga rättigheterna i Turkiet framgår att undantagstillståndet bl.a. har följts av massarresteringar och massuppsägningar av offentligt anställda. Kritiker till denna utveckling har fått allt svårare att verka. Detta gäller inte minst oppositionspartiet HDP. Ett stort antal företrädare för partiet och partiledarna har frihetsberövats. Rapporten beskriver även att makten i Turkiet har koncentrerats alltmer till presidenten och att granskande och balanserande funktioner har urholkats. Denna utveckling förstärktes ytterligare genom folkomröstningen den 16 april 2017 om att ändra Turkiets konstitution. Utskottet konstaterar att Europarådets Venedigkommission varnade Turkiet för att makten riskerar att koncentreras till presidenten, vilket i sin tur riskerar att få allvarliga konsekvenser för kontrollfunktioner och rättsväsendets oberoende. Ett tydligt försämrande av rättssäkerheten har noterats sedan 2016. Dessutom har straffriheten för myndighetsutövare blivit vanligare.

Utskottet konstaterar att yttrandefriheten och utrymmet för det civila samhället stegvis har inskränkts i Turkiet. Under 2016 hamnade Turkiet på plats 151 av 180 länder i Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex. Utrikesdepartementets rapport beskriver bl.a. razzior mot oberoende

medieinstitutioner och frihetsberövande av bl.a. journalister, akademiker och människorättsaktivister. Rapporten vittnar även om bristande mediepluralism och ökad självcensur bland journalister. Bland de frihetsberövade återfinns bl.a. företrädare för Amnesty International och Reportrar utan gränser. Begränsningar görs även av internet och sociala medier.

Såsom utskottet uttryckte i betänkande 2016/17:UU15 är yttrande- och åsiktsfrihet en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Respekten för yttrande- och åsiktsfrihet är också en grundförutsättning för att en rad andra fri- och rättigheter ska kunna åtnjutas, såsom församlings- och föreningsfriheten, religionsfriheten och rätten till utbildning. Utskottet understryker vikten av att regeringen för fram detta till Turkiet. Av flera interpellationssvar (t.ex. 2016/17:546 från den 16 juni 2017 och 2017/18:301 från den 28 januari 2018) framgår att regeringen arbetar på olika sätt och inom olika internationella forum för att tydliggöra situationen för de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Regeringen driver bl.a. frågorna inom EU och Europarådet och agerar på plats i Turkiet, exempelvis genom att utlandsmyndigheterna bevakar rättegångar som en del av det diplomatiska uppdraget. Vidare framhålls att Sveriges bilaterala reformstöd innefattar insatser för att öka kapaciteten hos det civila samhället, medier och andra förändringsaktörer. Detta stöd omfattar ca 70 miljoner kronor per år via Sida och ca 7 miljoner kronor via generalkonsulatet i Istanbul. Stöd ges bl.a. till organisationer som utbildar och stöttar journalister, till MR-organisationer och till organisationer som arbetar med fackliga rättigheter på arbetsplatsen.

Utskottet framhåller att EU är en viktig arena i arbetet med att främja mänskliga rättigheter och rättsstatens principer i Turkiet och noterar att ett toppmöte mellan EU och Turkiet hölls den 26 mars 2018. Utskottet har under mandatperioden behandlat frågor som rör Turkiets relation till EU i flera betänkanden om verksamheten i Europeiska unionen. I det senaste betänkandet, 2016/17:UU10, uttryckte utskottet sin djupa oro för utvecklingen i Turkiet när det gäller mänskliga rättigheter och respekten för rättsstatens principer. Vidare underströk utskottet vikten av att EU fortsätter att verka för att respekten för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer upprätthålls i Turkiet. Enligt utskottet måste EU tydligt markera mot frihetsberövandet av människorättsförfäktare och journalister. Utskottet ser positivt på att EU:s stats- och regeringschefer, som framkommer av interpellation 2017/18:301, har rekommenderat EU-kommissionen att rikta om stödet till Turkiet så att en större andel går till att stärka rättsstaten och respekten för mänskliga rättigheter. Vad gäller frågorna om rättsstatens principer konstaterar utskottet även att Europarådet och OSSE, där Turkiet är medlem, utgör viktiga plattformar för att lyfta fram situationen i Turkiet. Utskottet konstaterar att frågan har diskuterats återkommande i organisationernas parlamentariska församlingar.

När det gäller ett yrkande om mänskliga rättigheter för den kurdiska befolkningen konstaterar UD i MR-rapporten för Turkiet att den kurdiska befolkningen, inte minst kvinnor och barn, har påverkats oproportionellt av

stridigheterna mellan regeringsstyrkor och PKK i sydöstra Turkiet. Prokurdiska organisationer och partier har fått svårare att verka sedan stridigheterna återupptogs sommaren 2015. Enligt en rapport från FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter som publicerades den 10 mars 2017 framkommer bl.a. uppgifter om massiv förstörelse, dödsfall och kränkningar av mänskliga rättigheter mellan juli 2015 och december 2016. Vidare konstaterar utskottet att Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter har uppmanat Turkiet att utreda anklagelser om brott mot mänskliga rättigheter i sydöstra Turkiet. Som nämnts tidigare i betänkandet har företrädare för HDP och dess systerparti DBP, inklusive parlamentsledamöter och borgmästare, utsatts för hot och våld. Under undantagstillståndet har ett stort antal folkvalda politiker gripits.

När det gäller ett yrkande om bombningar och militära angrepp mot kurderna i Syrien konstaterar utskottet att Turkiet den 20 januari 2018 startade en militär operation i Afrin i norra Syrien. Utskottet ser med djup oro på situationen i norra Syrien. Risker är stor att den redan prekära humanitära situationen förvärras, att konflikten eskalerar och att förutsättningarna för en politisk lösning försämras. Risker är även att offensiven belastar de internationella ansträngningarna för att bekämpa Daish och ger dem och andra terrorgrupper i regionen en chans att återhämta sig. Utskottet konstaterar att frågan diskuterades i FN:s säkerhetsråd den 22 januari 2018. Utskottet framhåller vikten av att regeringen i EU och FN fortsätter att verka för en deeskalering av situationen, för att respekten för den internationella rätten upprätthålls och för att civila skyddas. Som utskottet har uttalat tidigare i betänkandet måste konflikten i Syrien lösas genom en politisk process. Utskottet understryker att den vapenvila som överenskomts i FN:s säkerhetsråd genom resolution 2401 (2018) gäller hela Syrien och alla parter som deltar i konflikten.

Utskottet betonar, liksom i betänkande 2015/16:UU12, vikten av att fredsprocessen mellan den turkiska regeringen och PKK snarast återupptas och konstaterar att detta förutsätter ett eldupphör och att den turkiska regeringen initierar en genomgripande förhandlings- och reformprocess. Detta är en förutsättning för fred och säkerhet i Turkiet och skulle även bidra till fred och säkerhet i regionen. Utskottet konstaterar vidare att det i Sveriges stöd till det civila samhället ingår rättigheter för olika befolkningsgrupper inklusive den kurdiska som en viktig del.

När det gäller ett yrkande om att regeringen formellt bör erkänna folkmordet på olika minoriteter i Ottomanska riket konstaterar utskottet att det behandlade ett antal yrkanden i samma fråga i betänkande 2009/10:UU9. I sitt ställningstagande underströk utskottet bl.a. att det är viktigt att de massakrer som har drabbat armenier, assyrier och pontiska greker kan diskuteras öppet, och för att detta ska bli möjligt krävs förutom öppenhet också förutsättningslös historisk forskning. Utskottet ansåg bl.a. att det inte ankommer på riksdagen som ett representativt organ att göra folkrättsliga ställningstaganden. Utskottet underströk vikten av att det internationella forskarsamfundet ges bästa möjliga

förutsättningar för oberoende studier och diskussion om etniska och religiösa minoriteter vid upplösningen av det osmanska imperiet. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Ledamöterna från S, MP och V reserverade sig och yrkade att riksdagen borde tillkänna för regeringen som sin mening att Sverige ska erkänna förföljelse av kristna i det osmanska riket 1915 som folkmord. Riksdagen biföll reservationen (rskr. 2009/10:206). Regeringen meddelade i skrivelse 2013/14:75 att riksdagsskrivelse 2009/10:206 var slutbehandlad. Utskottet fortsätter att framhålla som sin mening att det i princip inte ankommer på riksdagen som ett representativt organ att göra folkrättsliga ställningstaganden. Utskottets principiella uppfattning är alltså att det är genom forskning, fri debatt och rättsliga prövningar som det avgörs hur historiska händelser och förlopp ska definieras.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:1200 (V) yrkande 4, motion 2016/17:1738 (V) yrkandena 1, 2 och 6, motion 2016/17:3206 (KD) yrkande 16, motion 2017/18:529 yrkande 16 (V) och motion 2017/18:1598 (SD).

Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om Israel, Palestina, fredsprocessen i Mellanöstern och erkännandet av Palestina som stat.

Jämför reservation 14 (SD) och 15 (V) samt särskilt yttrande 4 (SD) och 5 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:459 av Jeff Ahl m.fl. (SD) framförs att regeringens representant i Europeiska unionens råd bör ta initiativ till att åter lägga Hamas till listan över organisationer som omfattas av förordning 2580/2001. I kommittémotion 2016/17:472 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1 framförs att Sverige bör återkalla sitt erkännande av Palestina och förklara det ogiltigt. I yrkande 2 anser motionärerna att regeringen bör tydliggöra att den inte kan betrakta en statsledning i Palestina där Hamas ingår som legitim. I yrkande 3 anförs att grundförutsättningarna för att en tvåstatslösning kan lösa konflikten och leda till långsiktig fred är fredsförhandlingar där det ställs krav på båda parter och där båda är beredda och ges möjlighet att kompromissa för hållbara lösningar. Dessa förslag återupprepas i kommittémotion 2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3. Därutöver anges i yrkande 4 att regeringen bör ställa krav på den palestinska myndigheten och PLO vad gäller mottagandet av bistånd. I yrkande 5 anförs att bistånd till den palestinska myndigheten bör avvecklas om inte vissa krav uppfylls, såsom bättre uppfyllande av demokratiska principer, korruptionsbekämpning och respekt för mänskliga rättigheter. Andra krav som nämns är att den palestinska

myndigheten upphör med belöningar för och hyllningar av terrorism och uppmaningar till terrorism, att ta tydligt avstånd från antisemitism och att en fredlig relation till Israel eftersträvas. I kommittémotion 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 12 anförs att Sverige bör stödja Palestina i det fortsatta arbetet mot att erkännas som fullvärdig medlem av FN.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att EU och Sverige är djupt engagerade i ansträngningarna att försöka bidra till en lösning på den israelisk-palestinska konflikten. EU har vid upprepade tillfällen, senast i rådsslutsatser från juni 2016, förmedlat att EU står redo att erbjuda parterna politiskt, ekonomiskt och säkerhetsrelaterat stöd och ett särskilt privilegierat partnerskap med EU om parterna lyckas komma överens om ett fredsavtal. EU har löpande även betonat att utvecklingen av EU:s framtida relationer med parterna kommer att vara avhängig deras engagemang för fred på basis av en tvåstatslösning.

I juli 2014 antog EU rådsslutsatser om bl.a. parametrarna för fredsförhandlingar. Slutsatserna bygger i detta avseende på bl.a. de rådsslutsatser som antogs under Sveriges ordförandeskap i EU 2009. I slutsatserna från juli 2014 anges att en hållbar lösning måste baseras på relevanta säkerhetsrådsresolutioner, Madridprinciperna, den s.k. färdplanen, det arabiska fredsinitiativet och förutvarande avtal mellan parterna och resultera i att Israel och ett oberoende, demokratiskt, sammanhängande, suveränt och livskraftigt Palestina lever sida vid sida i fred och säkerhet i ett tillstånd av ömsesidigt erkännande. EU betonar att tvåstatslösningen ska baseras på 1967 års gränser, och det framhålls i slutsatserna att EU inte kommer att erkänna förändringar av dessa gränser, såvida inte sådana överenskommit mellan parterna. Övriga parametrar berör säkerhetsarrangemang i vilka vikten av palestinsk suveränitet och israelisk säkerhet framhålls, en rättvis och realistisk lösning på flyktingfrågan och Jerusalem som den framtida huvudstaden för båda parter. I slutsatserna framhålls bl.a. även att EU strävar efter att upprätthålla trovärdigheten i en tvåstatslösning och i detta sammanhang uppmanar Israel att bl.a. upphöra med bosättningsexpansionen, inklusive i östra Jerusalem. Utskottet välkomnar vidare att EU har gjort ansträngningar för att återuppliva det politiska spåret, bl.a. genom möten i december med Israels premiärminister Benjamin Netanyahu, i januari med Palestinas president Mahmoud Abbas och i februari med Arabförbundet och ett antal utrikesministrar från förbundets medlemsländer. EU har även tagit initiativ till ett extrainsatt möte med den s.k. Ad Hoc Liaison Committee (AHLIC) för att diskutera åtgärder som kan stödja en framförhandlad tvåstatslösning och stöd till Palestina. Utskottet anser liksom regeringen att EU:s roll i fredsprocessen i Mellanöstern är central men att engagemanget måste ökas och konkretiseras och att det är mer angeläget än någonsin att EU fortsätter arbeta aktivt för att genomföra sin politik på området.

Utskottet vill framhålla att FN:s säkerhetsråd regelbundet diskuterar situationen i Mellanöstern. Utskottet välkomnar antagandet av resolution 2334 (2016) från december 2016 som var den första resolution om fredsprocessen som säkerhetsrådet kunde enas om på över åtta år. Resolutionen uttrycker bl.a. stöd för förnyade förhandlingar för att uppnå en rättvis och hållbar fred i Mellanöstern på basis av relevanta säkerhetsrådsresolutioner, de s.k. Madridprinciperna, det arabiska fredsinitiativet från 2002 och vägkartan från den s.k. kvartetten (FN, EU, USA och Ryssland).

Liksom i betänkande 2015/16:UU12 instämmer utskottet i EU:s positioner när det gäller parametrar för fredsförhandlingar och konstaterar att bosättningsexpansionen och konstruktionen av separationsbarriären på ockuperat område är folkrättsvidriga och måste upphöra. Bosättningarna strider även mot FN:s säkerhetsråds resolution 2334 (2016) från den 23 december 2016 där Israel uppmanas att omedelbart upphöra med alla bosättningsaktiviteter och förstörandet av palestiniernas hem m.m. Utskottet konstaterar att antalet bosättningar har ökat kraftigt och framhåller att bosättningsexpansionen är ett hot mot tvåstatslösningen. Utskottet vidhåller sin uppfattning att Israels rätt till säkerhet måste tryggas men att detta inte får ske i strid med folkrätten. Utskottet framhåller vidare att både förutvarande och innevarande regering har arbetat och arbetar aktivt inom FN, EU och bilateralt för att skapa bättre förutsättningar för en resultatinkriktad fredsprocess.

Utskottet beklagar djupt det amerikanska uttalandet i december 2017 om Jerusalem som Israels huvudstad och planerna på att flytta den amerikanska ambassaden dit. Utskottet konstaterar att EU är tydligt i sin syn på Jerusalem som en separat enhet och som framtida huvudstad för två stater. Utskottet välkomnar att Europeiska rådet den 14 december 2017 antog slutsatser där EU bekräftar sitt starka stöd för tvåstatslösningen och understryker att EU:s ståndpunkt om Jerusalem alltså är oförändrad. Utskottet konstaterar att Jerusalem har givits en särskild status av FN och att säkerhetsrådet har uppmanat världssamfundet att respektera denna. Utskottet konstaterar att säkerhetsrådet framhållit detta senast i resolution 2334 (2016) från december 2016. Utskottet anser liksom regeringen att det amerikanska uttalandet riskerar att leda till ökad instabilitet i en redan orolig region och få långvariga strategiska konsekvenser för fredsprocessen. Utskottet anser att alla slutstatusfrågor, inklusive Jerusalems status, måste lösas genom förhandlingar mellan parterna och inte genom unilateralt agerande.

Utskottet betonar även att det är viktigt för både EU och Sverige att ha en bred och djup dialog med både Israel och Palestina för att på så sätt främja ett återupptagande av fredsprocessen. Utskottet konstaterar att regeringen i mars 2017 utsåg ett sändebud för fredsprocessen i Mellanöstern.

Utskottet noterar att det inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken (European Neighbourhood Policy, ENP) pågår ett arbete med att fördjupa relationerna med EU:s grannländer i syd. Processen för att uppgradera relationerna mellan EU och Israel inleddes 2008. EU har

konstaterat att uppgraderingen måste ses i ett bredare sammanhang som omfattar framsteg i fredsprocessen. Den existerande handlingsplanen för samarbetet, som konkretiserar samarbetet inom ramen för associeringsavtalet, har förlängts i flera omgångar. Utskottet noterar vidare att EU sedan den 1 januari 2014 har särskilda riktlinjer för sina samarbetsprogram med Israel. Riktlinjerna genomför EU:s långvariga politik för de israeliska bosättningarna och tillämpar principen om differentiering, vilket innebär att endast israeliska entiteter som är etablerade eller bedriver sin verksamhet inom 1967 års gränser kan ansöka om EU-stöd.

Utskottet framhåller att våldsamheter är ett av de främsta hindren för att lösa konflikten och konstaterar att FN, EU och Sverige konsekvent och regelbundet till fullo tar avstånd från både terrorism och oproportionerligt våld. Utskottet välkomnar i detta sammanhang att samarbetet på säkerhetsområdet mellan Israel och Palestina fortgår och konstaterar att detta samarbete har varit och är viktigt för att stävja terrorism. I sammanhanget påminner utskottet även om att den s.k. kvartetten efter det palestinska parlamentsvalet 2006, som vanns av Hamas, slog fast att en palestinsk regering måste erkänna staten Israels rätt att existera, ställa sig bakom alla avtal mellan Israel och PLO samt avsäga sig våld som medel för att uppnå politiska mål. Denna politik har därefter vid upprepade tillfällen bekräftats av EU i rådsslutsatser, senast i samband med att den palestinska ämbetsmannaregeringen tillsattes i juni 2014 (rådsslutsatser från den 22 juli 2014) och av FN:s säkerhetsråd i resolution 2334 (2016). Utskottet konstaterar, liksom i betänkande 2015/16:UU12, att denna politik ligger fast och utgör en grund som den inompalestinska försoningsprocessen och alla palestinska regeringar måste förhålla sig till. Utskottet konstaterar att den inompalestinska försoningsprocessen är av stor vikt för att meningsfulla fredsförhandlingar ska kunna återupptas. Utskottet välkomnar de framsteg som gjordes i detta syfte under ledning av Egypten under slutet av 2017 och understryker vikten av att ansträngningarna fortsätter. Utskottet konstaterar i detta sammanhang även att EU:s beslut från april 2006 om en icke-kontaktpolitik med Hamas kvarstår och att EU-domstolen i juli 2017 beslutade att Hamas ska stå kvar på EU:s terroristförteckning. Utskottet uppmanar de palestinska parterna att försonas bakom PLO:s principer som ligger i linje med kvartettens och EU:s krav.

Utskottet noterar att Palestina 2011 ansökte om fullt medlemskap i FN och att frågan ligger på FN:s säkerhetsråds bord. För ett positivt beslut om medlemskap krävs stöd av minst 9 av säkerhetsrådets 15 medlemmar och att ingen av de 5 ständiga medlemmarna lägger in sitt veto. Utskottet konstaterar att det för närvarande inte förefaller som om det finns stöd i säkerhetsrådet för ett fullvärdigt medlemskap för Palestina i FN. Däremot fick Palestina efter ett beslut i FN:s generalförsamling den 29 november 2012 status som observatörsstat utan medlemskap i FN (non-member state). Utskottet välkomnar att Sverige röstade för detta beslut. Utskottet noterar att Palestina därefter tillträtt ett antal internationella konventioner.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:459 (SD), motion 2016/17:472 (SD) yrkandena 2 och 3, motion 2017/18:3335 (SD) yrkandena 2 och 3 och motion 2017/18:529 (V) yrkande 12.

Erkännandet av Palestina som stat

När det gäller yrkandena om att Sverige bör återkalla sitt erkännande av Palestina och förklara det ogiltigt mot bakgrund av att beslutet saknar både folkrättslig grund och parlamentarisk förankring vill utskottet upprepa vad det anförde i betänkande 2015/16:UU12:

Utskottet konstaterar att beslut om att erkänna en stat fattas av regeringen, normalt efter sammanträde med Utrikesnämnden. Utskottet konstaterar vidare att Sverige traditionellt har tillämpat ett antal grundläggande kriterier när det gäller att erkänna stater. Sverige erkänner stater, inte regeringar eller politiska aktörer. Stater är de viktigaste folkrättsliga subjekten. Grundläggande för erkännande av en stat är existensen av ett bestämt territorium och av en befolkning. Vidare krävs en regering som med ett rimligt mått av stabilitet utövar en effektiv kontroll över detta territorium. Regeringen ska också ha vunnit ett rimligt mått av självständighet utåt och någorlunda allmänt accepteras internationellt. Som utskottet kunde konstatera i betänkande 2012/13:UU8 finns det fall där andra omständigheter, utöver de nämnda grundläggande kriterierna, spelat en avgörande roll i Sveriges bedömning av erkännandefrågor. I det nämnda betänkandet refereras till Sveriges erkännande av Republiken Kosovo i mars 2008. Med detta som utgångspunkt konstaterade utskottet i betänkande 2012/13:UU8 att överväganden om ett erkännande av Palestina som stat främst skulle bedömas utifrån folkrättsliga aspekter, men också utifrån om ett sådant beslut skulle gynna det övergripande målet att bidra till en lösning av den israelisk-palestinska konflikten i enlighet med de slutsatser som antagits av EU:s ministerråd.²

Utskottet kan konstatera att regeringen den 30 oktober 2014 beslutade att erkänna staten Palestina och att regeringens beslut fattades utifrån bedömningen att de folkrättsliga kriterierna för ett erkännande av staten Palestina var uppfyllda och med det uttryckta syftet att främja en tvåstatslösning på den israelisk-palestinska konflikten.

Utskottet påminner i sammanhanget om att konstitutionsutskottet i betänkande 2014/15:KU20 har granskat om regeringen hade samrått med Utrikesnämnden innan den faktiskt tog ställning till att erkänna staten Palestina. I granskningen gjorde konstitutionsutskottet gällande att statsministerns uttalande i regeringsförklaringen om att ”därför kommer Sverige att erkänna Palestina” inte kunde tillmätas någon rättsverkan och därför inte i sig innebar att regeringen tagit ställning i frågan redan den 3 oktober 2014 när regeringsförklaringen lästes upp. Konstitutionsutskottet angav däremot att regeringens externa kommunikation om erkännandefrågan

² Under det svenska ordförandeskapet i EU 2009 antogs rådsslutsatser där det framgår att ett erkännande av en palestinsk stat aktualiseras när det är ändamålsenligt.

gav bilden av att regeringen i realiteten hade tagit ställning till Palestinaerkännandet före Utrikesnämndens sammanträde och att det inte heller kunde uteslutas att kommunikationen lett till att Sveriges erkännande av staten Palestina av omvärlden uppfattades som avgjord vid en tidpunkt före samrådet med Utrikesnämnden. Konstitutionsutskottet menade även att det sätt på vilket frågan hanterades kunde ha försämrat förutsättningarna för ett samråd med Utrikesnämnden i reell mening. Konstitutionsutskottet slog fast att utrikesministern bar ett särskilt ansvar och statsministern ett övergripande ansvar för det inträffade.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:472 (SD) yrkande 1 och motion 2017/18:3335 (SD) yrkande 1.

Bistånd till Palestina

Utöver de politiska och diplomatiska ansträngningarna konstaterar utskottet att Sveriges bistånd till Palestina är ett centralt instrument för att främja en tvåstatslösning. Regeringen beslutade den 30 oktober 2014 om en strategi för Sveriges internationella utvecklingssamarbete med Palestina 2015–2019 som bl.a. syftar till att bidra till att få till stånd ett demokratiskt, självständigt, sammanhängande och livskraftigt Palestina som lever sida vid sida i fred och säkerhet med Israel, med 1967 års gränser som utgångspunkt och med Jerusalem som huvudstad för två stater. Strategin syftar också till att tillgodose palestiniernas rättigheter och behov så att de ska kunna leva i alla delar av Palestina oavsett institutionellt ramverk. Inom ramen för detta ska bl.a. de palestinska institutionerna stärkas och bli mer transparenta och demokratiskt styrda, yttrandefriheten stärkas och kvinnors och barns åtnjutande av mänskliga rättigheter förbättras. Under femårsperioden beräknas Sveriges bistånd uppgå till ca 1,5 miljarder kronor inom ramen för strategin. Sveriges stöd till Palestina uppgick under 2017 till 469 miljoner kronor enligt openaid.se. Utskottet anser liksom regeringen att det svenska biståndet är betydelsefullt för att få till stånd ett demokratiskt, självständigt och livskraftigt Palestina. Utskottet konstaterar att anslag för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, som inkluderar bistånd till Palestina, bereds i utskottets årliga budgetbetänkande, senast i 2017/18:UU2.

Utskottet fick den 20 mars 2018 en föredragning av statssektärerare Ulrika Modéer om det svenska stödet till Palestina. Som framhölls i betänkande 2015/16:UU12 utgår utskottet från att svenskt bistånd inte går till att finansiera antisemitisk eller uppvigande verksamhet. Det bör enligt utskottet vara tydligt att biståndet ska bidra till att motverka hatpropaganda och uppvigling och ta avstånd från våldsanvändning. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att kontrollmekanismerna finns på plats och att biståndsinsatserna kontinuerligt kan följas upp och framhåller vikten av att detta görs. Utskottet framhåller även vikten av att oegentligheter synliggörs och att åtgärder mot korruption vidtas.

Utskottet konstaterar att Sida 2017 genomförde en halvtidsöversyn av stödet till Palestina på uppdrag av regeringen som nu ser över rekommendationerna i översynen. Utskottet noterar att Sidas bedömning är att strategin fortfarande är relevant och att det sammantagna stödet till ett palestinskt statsbyggande utgör en effektiv ansats för att stärka möjligheterna för statsbyggande i ljuset av tvåstatslösningens genomförande. Utskottet vill framhålla vikten av transparens och öppenhet som en grundförutsättning för ansvarsutkrävande och för att utskottet ska kunna genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

Översynen lyfter även fram att den övergripande utvecklingen i Palestina har gått bakåt. Utskottet konstaterar att utöver konflikten mellan Israel och Palestina utgör bl.a. det demokratiska underskottet och bristerna i efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i Palestina hinder för utveckling. Utskottet konstaterar att inget svenskt budgetstöd går direkt till den palestinska myndigheten. Utskottet anser att det är positivt att Sveriges utvecklings-samarbete med Palestina har ett tydligt fokus på bl.a. stärkt demokrati, ökad jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter, vilket bl.a. inkluderar insatser för att främja yttrandefrihet och stärkt åtnjutande av mänskliga rättigheter för kvinnor och barn. Utskottet noterar även att Sveriges bistånd till Palestina bygger på ett antal partnerskapsprinciper om bl.a. demokratisering och ökad respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet. Detta framgår av det samarbetsavtal som Sverige och Palestina har undertecknat. Utskottet betonar vikten av att regeringen även i fortsättningen löpande tar upp frågor om demokrati och mänskliga rättigheter med företrädare för Palestina, inklusive vikten av att genomföra fria och demokratiska val i Palestina.

I januari 2018 meddelade den amerikanska administrationen att den inte skulle betala ut medel i samma nivå som tidigare utlovats för 2018 till FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar, Unrwa. Utskottet ser liksom regeringen med oro på att USA har indikerat minskat stöd till Unrwa. Utskottet instämmer i regeringens ståndpunkt att Unrwa möjliggör upprätthållandet av palestinska flyktingars rättigheter, som är en förutsättning för en framtida tvåstatslösning. Genom att bl.a. tillhandahålla utbildning för över en halv miljon flyktingbarn, motverka hatpropaganda och arbeta aktivt med jämställdhet har Unrwas verksamhet därtill en regionalt stabiliserande effekt. Vidare är Unrwa särskilt viktigt för den politiska processen i Gaza och inompalestinsk försoning. Minskad finansiering till Unrwa riskerar att få både humanitära och politiska konsekvenser i en region som redan är hårt drabbad av konflikter och instabilitet. Utskottet uppmanar regeringen att i samtal med andra länder samt inom EU och i FN:s säkerhetsråd fortsätta att understryka vikten av att Unrwas finansiering säkras för att mandatet ska kunna genomföras. Utskottet välkomnar att frågan togs upp med Arabförbundet i samband med ett utrikesministermöte inom EU i februari 2018 och att Sverige tillsammans med Jordanien och Egypten bjöd in till en ministerkonferens den 15 mars 2018 i Rom i syfte att mobilisera stöd och säkerställa en hållbar och långsiktig finansiering av organisationen.

Utskottet konstaterar att det i Gaza råder ett krisläge med betydande humanitära behov. FN:s säkerhetsråd har i resolution 1860 (2009) uttalat stöd för ett oinskränkt humanitärt tillträde till Gaza och även framhållit vikten av att Gazas gränsövergångar öppnas. EU och Sverige har konsekvent drivit frågan om att häva Gazas isolering. Utskottet instämmer i detta och framhåller vikten av att Gaza tillåts att både exportera och importera varor och att det humanitära tillträdet till Gaza respekteras i linje med internationell humanitär rätt. Utskottet konstaterar att detta är en förutsättning för Gazas återuppbyggnad efter kriget sommaren 2014.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2017/18:3335 (SD) yrkandena 4 och 5.

Västsahara

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om situationen i Västsahara.

Jämför reservation 18 (SD) och 19 (V) samt särskilt yttrande 6 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:467 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1 bör regeringen genomföra det beslut om att erkänna Västsahara som fattades med anledning av riksdagens betänkande 2012/13:UU8. I yrkande 2 vill motionärerna att regeringen verkar för att den utlovade folkomröstningen i Västsahara genomförs. I kommittémotion 2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 1 vill motionärerna att regeringen ska ge stöd till kvinnorörelsen och säkerställa att den har en aktiv roll i arbetet för ett fritt Västsahara. Enligt yrkande 2 bör Sverige verka för att Minursos mandat utökas till att även inkludera mänskliga rättigheter. I yrkande 3 anförs att Sverige bör verka för att en västsaharisk folkomröstning genomförs av FN. Sverige bör vidare verka för ekonomiska sanktioner mot Marocko så länge ockupationen pågår (yrkande 4) och verka för att västsahariska politiska fångar, bl.a. fångarna från Gdim Izik, frigges eller får en rättvis rättegång i civil domstol (yrkande 6). Vidare anförs i yrkande 7 att Sverige inom EU bör verka för att säkerställa att handelsavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens dom i fallet C-104/16 P, inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk inte har gett sitt samtycke via sin legitima representant Polisario.

Utskottets ställningstagande

När Spanien drog sig ur Västsahara 1975 ockuperades området av Marocko som i dag har kontroll över två tredjedelar av territoriet. Alltsedan Spaniens

tillbakadragande råder en konflikt om områdets status mellan Marocko och den västsahariska befrielse rörelsen Polisario. Marocko hävdar att Västsahara är en del av Marocko, medan Polisario driver rätten till självbestämmande för västsaharierna, som även innefattar rätten till ett självständigt Västsahara. Västsahara är sedan början av 1960-talet upptaget på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras. År 1988 enades parterna i Västsaharakonflikten om FN:s fredsplan för Västsahara. Marocko och Polisario ingick ett vapenstilleståndsavtal 1991. Avtalets efterlevnad övervakas av FN-styrkan United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (Minurso), vars mandat förlängs löpande genom beslut i FN:s säkerhetsråd, senast i säkerhetsrådets resolution 2351 (2017) då mandatet förlängdes till april 2018. Minurso har mandat att genomföra en folkomröstning om Västsaharas framtid enligt ett beslut i säkerhetsrådet. Denna folkomröstning har inte ägt rum eftersom parterna inte har kunnat enas om formerna för den.

Under 2007 lade Marocko och Polisario fram var sin plan för en lösning på konflikten. Den marockanska planen är ett förslag om långtgående autonomi för Västsahara inom Marocko. Förslaget från Polisario utmynnar i en folkomröstning som även innehåller alternativet självständighet. Båda förslagen ligger till grund för diskussioner och har behandlats av FN. Parterna har vid upprepade tillfällen, senast i resolution 2351 (2017), uppmanats av FN:s säkerhetsråd att inleda förhandlingar för att nå en rättvis, hållbar och ömsesidigt acceptabel politisk lösning som tillgodoser det västsahariska (sahrawiska) folkets självbestämmande.

När det gäller yrkanden om att regeringen ska erkänna Västsahara vill utskottet framföra följande. I betänkande 2012/13:UU8 angav utskottet som sin uppfattning att Sverige snarast borde erkänna SADR som en fri och självständig stat. Moderaterna, Liberalerna (då Folkpartiet), Centern och Kristdemokraterna reserverade sig mot beslutet. Riksdagens beslut anmälades till regeringen i riksdagsskrivelse 2012/13:67. I regeringens skrivelse 2012/13:75 angavs att regeringen den 31 januari 2013 beslutade att lägga riksdagens skrivelse till handlingarna. Skrivelse 2012/13:75 behandlades i betänkande 2012/13:KU21. I utrikesutskottets yttrande till konstitutionsutskottet framhöll utskottet att det var olyckligt att regeringen inte hörsammat riksdagens tillkännagivande om att erkänna SADR som en fri och självständig stat. Moderaterna, Liberalerna (då Folkpartiet), Centern och Kristdemokraterna hade en avvikande mening där det bl.a. framgick att den dåvarande regeringen inte ansåg att de folkrättsliga förutsättningarna för att erkänna Västsahara som självständig stat var uppfyllda. Vidare konstaterades i den avvikande meningen att den dåvarande regeringen genom dåvarande utrikesministerns svar i riksdagens kammare på interpellation 2012/13:233 hade redovisat skälen till varför den inte avsåg att vidta åtgärder i enlighet med tillkännagivandet. I sitt ställningstagande accepterade KU att riksdagsskrivelse 2012/13:67 kunde anses slutbehandlad. KU anförde dock att den dåvarande regeringens redovisning hade tjänat på att hänvisa till den

dåvarande utrikesministerns interpellationssvar där skälen för att lägga den aktuella riksdagsskrivelsen till handlingarna framgick.

Utskottet noterade i betänkande 2015/16:UU12 att regeringen hade genomfört en översyn av Sveriges Västsaharapolitik. Utskottet konstaterade att det av översynen framgår att världssamfundet inte erkänner Marockos anspråk på suveränitet över Västsahara. Utskottet konstaterade vidare att det slås fast i översynen att den folkrättsliga bedömningen är att Västsahara är ockuperat. Utskottet konstaterade också att det framgår av översynen att de folkrättsliga kriterierna för att erkänna SADR som en självständig stat inte bedöms vara uppfyllda mot bakgrund av att SADR inte kan sägas utöva en effektiv kontroll över huvuddelen av territoriet och den befolkning som bor där samt att Polisario och SADR:s regering har sitt säte i Algeriet.

Utskottet anser, liksom i betänkande 2015/16:UU12, att parterna tillsammans med FN:s säkerhetsråd och generalsekreteraren har ett ansvar för att finna en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar lösning som tillfredsställer det västsahariska (sahrawiska) folkets rätt till självbestämmande. Trots svårigheterna att finna en lösning på konflikten understryker utskottet att det internationella samfundet måste fortsätta att stödja en process och insatser som kan leda till en lösning på den mer än 40 år långa konflikten. Sverige bör enligt utskottet fortsätta att hävda det västsahariska folkets rätt till självbestämmande. Utskottet delar slutsatsen i översynen att status quo inte är ett hållbart alternativ. Utskottet stöder ett aktivt engagemang från FN:s generalsekreterare för att hitta en lösning på konflikten och ger fullt stöd till det arbete som utförs av generalsekreterarens sändebud för Västsahara, Horst Köhler.

I Utrikesdepartementets rapport om de mänskliga rättigheterna i Västsahara som publicerades 2017 konstateras att det finns brister vad gäller förenings- och demonstrationsfrihet för organisationer som på olika sätt ifrågasätter den marockanska närvaron och verkar för ett självständigt Västsahara. Yttrande- och tryckfriheten är begränsad för uttalanden som ifrågasätter Marockos anspråk på Västsahara, och marockanska myndigheter förhindrar i vissa fall utländska besökare, aktivister, organisationer och journalister som arbetar med övervakning av mänskliga rättigheter att besöka Västsahara. Rapporten nämner även bl.a. diskriminering på arbetsmarknaden.

FN:s generalsekreterares rapport om situationen i Västsahara från april 2017 tar upp bl.a. fall av tortyr. Av UD:s MR-rapport framkommer att lagstiftning antogs 2015 som förhindrar militärdomstolar att döma civila. Efter domstolsbeslut fick 22 västsaharier som dömts i militärdomstol 2013 möjlighet till ny prövning i civil domstol, vilken inleddes i slutet av 2016. Åtalet gäller våldsamheter som ledde till att elva poliser dog i samband med myndigheternas rivning av protestlägret Gdim Izik, utanför Laayoune, i november 2010. De åtalade uppger att de inför den tidigare processen i militärdomstol tvingats till falska erkännanden genom tortyr. Utskottet konstaterar att domarna fastställdes i juli 2017 och att organisationerna Amnesty International och Human Rights Watch i samband med detta

uppmnade Marocko att försäkra sig om att erkännandena inte hade uppkommit genom tortyr.

Utskottet uttrycker oro för situationen för de mänskliga rättigheterna i Västsahara och i flyktinglägren. Utskottet konstaterar att Marocko har ansvaret för att främja och respektera de mänskliga rättigheterna i de områden som landet de facto kontrollerar men att alla parter har ett ansvar att tillförsäkra att de mänskliga rättigheterna skyddas. Utskottet anser att Sverige bör fortsätta att noga följa situationen för de mänskliga rättigheterna i Västsahara och Tindouf och lyfta fram frågorna i bl.a. FN-kontexten. Utskottet har tidigare framfört (bl.a. i bet. 2012/13:UU8) att Sverige ska vara pådrivande för att utöka Minursos mandat till att också omfatta övervakningen av respekten för mänskliga rättigheter i Västsahara. Utskottet anser att behovet av en utvidgning av mandatet kvarstår men konstaterar samtidigt att det för tillfället inte finns förutsättningar för detta i säkerhetsrådet. Utskottet välkomnar därför att regeringen, vilket framgår av svaret på interpellation 2016/17:514, i samband med den senaste förlängningen av Minursos mandat i april 2017, bl.a. drev och fick igenom frågorna om humanitärt stöd till flyktingar, tydligare referenser i resolutionen till mänskliga rättigheter och stärkt samarbete med FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, bl.a. för att möjliggöra fler fältbesök i regionen. Av svaret på en skriftlig fråga från den 13 september 2017 (fr. 2016/17:1884) framgår även att regeringen har lyft fram de svårigheter som civilsamhällesorganisationer möter i Marocko, i synnerhet de organisationer som arbetar för ett självständigt Västsahara, och att Sverige inom ramen för FN:s universella granskningsmekanism har rekommenderat Marocko att bl.a. säkerställa att pressfriheten, åsiktsfriheten, mötesfriheten och föreningsfriheten respekteras, även för personer som uttrycker åsikter om situationen i Västsahara. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att ta upp frågor relaterade till mänskliga rättigheter i sin regelbundna dialog med de marockanska myndigheterna.

Utskottet konstaterar också att Sverige lämnar bidrag till de sahariska flyktingarna genom EU och FN. Sverige gav under 2017 drygt 13 miljoner kronor i stöd till västsahariska flyktingar. Utöver detta är Sverige en av de största bidragsgivarna av kärnstöd till UNHCR och WFP, som båda är verksamma i flyktinglägren i Tindouf. Utskottet konstaterar även att Sverige sedan den 21 juli 2017 har fyra svenska officerare som tjänstgör i Minurso.

Enligt UD:s MR-rapport för Västsahara återstår mycket när det gäller jämställdhet och kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna i Västsahara. Kvinnor är underrepresenterade inom politiken och arbetslivet, har färre möjligheter till utbildning och är föremål för diskriminerande lagstiftning, t.ex. inom ramen för arvsrätten. Utskottet konstaterar även att generalsekreterarens rapport från april 2017 lyfter fram att kvinnor i flyktinglägren är utsatta för sexuellt och könsbaserat våld. Utskottet framhåller återigen, liksom i bl.a. betänkande 2015/16:UU9, att kvinnors och flickors aktörskap och egenmakt är en central del i freds- och säkerhetsbyggande verksamhet och att kvinnligt deltagande ökar möjligheterna till en hållbar fred.

Utskottet välkomnar att regeringen har lyft fram att den FN-ledda process som pågår under ledning av FN:s generalsekreterare även bör inkludera kvinnor, bl.a. i samband med den senaste förlängningen av Minursos mandat i april 2017.

När det gäller yrkanden om ekonomiska sanktioner och om EU:s handelsavtal med Marocko och avtalets relation till Västsahara konstaterar utskottet att EU har ekonomiska relationer med Marocko sedan lång tid tillbaka och ett associeringsavtal i kraft sedan år 2000. Utskottet konstaterar att Västsaharakonflikten berörs regelbundet i de olika forum som EU har inrättat inom ramen för ett fördjupat samarbete med Marocko. Utskottet anser att de samarbetsformer som finns mellan EU och Marocko utgör en möjlighet till dialog och konstaterar att associeringsavtalet spelar en viktig roll i detta sammanhang och inkluderar regelbundna möten för att diskutera mänskliga rättigheter och konflikten i Västsahara.

Utskottet konstaterar att riksdagens EU-nämnd den 29 maj 2017 gav regeringen ett mandat att säga ja till att EU och Marocko inleder förhandlingar om ett tillägg till det avtal som redan finns mellan Marocko och unionen. Företrädarna för Vänsterpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna anmälde en avvikande mening. Beslutet om att göra ett tillägg till det befintliga avtalet grundas i ett avgörande från EU-domstolen i december 2016. I detta meddelade EU-domstolen att associationsavtalet, och därmed också jordbruks- och fiskehandelsavtalet, mellan EU och Marocko inte är tillämpligt på Västsaharas territorium. Domstolen konstaterade bl.a. att samtycke från det västsahariska folket krävs för ingående av ett avtal som omfattar Västsahara och att ett sådant samtycke saknades. Utskottet konstaterar att regeringen i stort delade domstolens bedömning. Europeiska utrikestjänsten och EU-kommissionen lade därefter fram ett förslag till förhandlingsmandat som syftar till att EU och Marocko ska ingå ett tilläggsavtal till associationsavtalet som omfattar även Västsaharas territorium.

Utskottet välkomnar att regeringen i förhandlingarna har agerat för vikten av att värna folkrätten och det västsahariska folkets rätt till självbestämmande och att regeringen gjorde en deklaration om detta i samband med beslutet om att inleda förhandlingar. Utskottet välkomnar att Sverige, tillsammans med andra medlemsstater, fått in text i mandatet som tydliggör att ett framtida avtal ska vara i linje med folkrätten, inklusive domen från EU-domstolen. Sverige har också fått in text i mandatet om transparens och medlemsstaternas insyn i de förhandlingar som kommer att inledas mellan EU och Marocko, vilket ökar våra möjligheter att påverka förhandlingarna. Utskottet kommer att fortsätta att följa frågan och framhåller att hur Sverige ska ställa sig till det slutgiltiga avtalet måste vara beroende av hur väl avtalets innehåll stämmer överens med förväntningarna i den svenska nationella deklarationen.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2016/17:467 (SD) yrkandena 1 och 2 samt motion 2017/18:534 (V) yrkandena 1–4, 6 och 7.

Övriga motioner

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i ett antal motioner som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsbehandling under valperioden 2014–2018 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2014.

Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de motioner som återfinns nedan inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott de motioner som återfinns i bilaga 2.

Reservationer

1. **Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien, punkt 1 (M)**

av Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M), Göran Pettersson (M) och Sotiris Delis (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15 och avslår motion

2017/18:3898 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Kampen mot den internationella terrorismen är något som angår oss alla. Även om Daish nu har drivits tillbaka från stora delar av de territorier som terrororganisationen tidigare kontrollerade fortsätter Daish att utgöra ett hot. På Daishkontrollerat område pågår terrorn fortfarande, bl.a. genom institutionaliserade kränkningar av de mänskliga rättigheterna och ett brutalt våld av sällan skådat slag. Detta berör även oss här i Sverige av moraliska, humanitära och medmänskliga skäl men också av nationella säkerhetsskäl. Den ökade terrorn och terrorhotet förändrar våra liv och vårt sätt att se på världen och vår säkerhet. Det utmanar vårt system och ställer nya krav på åtgärder både här hemma, i EU och i världen. Terrorismen utgör ett stort hot mot såväl stater som individer och ytterst mot de värderingar som vårt samhälle vilar på. Arbetet med att motverka terrorism måste bedrivas både på plats där den uppstår och gentemot de medlemmar och sympatisörer som återfinns i andra delar av världen.

Vi anser att Sverige ska vara berett att göra mer även militärt för att bekämpa Daish. Att bekämpa terrorn är att ta strid för mänskliga rättigheter. Vi ser behov av långsiktiga åtgärder och insatser. Att bekämpa Daish militärt kan innebära att bidra till fler utbildningsinsatser, att bistå med materiel, logistik eller säkerhetssektorsreformer, att vid behov bistå med militära medel till koalitionen samt att vara beredda att bistå med militära medel när länder begär stöd i enlighet med artikel 42.7.

2. Bekämpandet av Daish i Irak och Syrien, punkt 1 (L, KD)

av Fredrik Malm (L) och Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3898 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 och avslår motion

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Terrorism är ett långtidsverkande hot. Enstaka terrorhandlingar får oftast inte någon omedelbar effekt på ett lands ekonomiska och politiska utveckling. På längre sikt kan dock olika åtgärder för att möta presumtiva terrorhot leda till beslut som begränsar handel och människors rörlighet, vilket i sin tur påverkar den ekonomiska tillväxten. Likaså kan olika säkerhetsåtgärder, såsom att myndigheter i ökad omfattning anser sig behöva följa medborgarnas aktiviteter på internet, kontrollera ekonomiska transaktioner och eventuellt censurera information på nätet, leda till att enskilda människors fri- och rättigheter undermineras. Terrorism utgör därför ett allvarligt hot mot demokratin, nationellt som internationellt. I det fall extremistorganisationer får tillgång till kärnladdningar, radioaktiva ämnen eller kemiska och biologiska vapen kan framtida terrorhandlingar leda till oöverskådliga konsekvenser. Konflikter, som den i Syrien, ökar risken för att massförstörelsevapen hamnar i olika terrororganisationers händer.

Ett starkt orosmoment är att olika terrornätverk i ökad omfattning blir en del av den organiserade internationella brottsligheten för att finansiera sin verksamhet och därmed får ekonomiska resurser för alltmer sofistikerade aktioner. Möjligheterna att t.ex. muta personer i olika säkerhetsorganisationer som har till uppgift att bekämpa terrorism ökar också. Orsakerna till terrorism är många, från extremistiska ideologier till fattigdom och marginalisering av olika grupper i ett samhälle.

I arbetet med att bekämpa terrorism måste en beredskap finnas för att möta denna typ av hot. Det är viktigt att Sverige har anslutit sig till den internationella koalitionen mot Daish och att vi nu deltar i en militär utbildningsinsats i norra Irak. För att bekämpa en av orsakerna till att människor i dag tvingas fly måste vi dock vara beredda att kunna öka vårt deltagande genom att ställa svensk personal och materiel till förfogande för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet inom ramen för Nato, FN, EU och OSSE. Vi anser att Sverige vid förfrågan

ska vara berett att kunna bistå den internationella koalitionen i kampen mot Daish ytterligare, exempelvis med svenska JAS-plan.

3. Situationen i Irak, punkt 2 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 5–7,

2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 10 och

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 17.

Ställningstagande

Irakiska Kurdistan

De kurddominerade områdena i irakiska Kurdistan (KRG-regionen) har i mångt och mycket sedan 1992 haft ett eget parlament med flera fria val. Sedan 2005 är de dessutom erkända som en autonom region i Irak i den irakiska konstitutionen. De irakiska kurderna skiljer sig från kurder i andra länder då de har haft kurdiskspråkiga skolor, egna militära styrkor och andra nationella rättigheter som kurder i grannländerna har saknat. Sedan Saddam Husseins fall har irakiska Kurdistan fått än mer självständighet och anses som betydligt mer stabilt än övriga Irak. De har dessutom haft en god ekonomisk utveckling och förhållandevis mycket fred. Den kurdiska regionregeringen har utrikespolitiskt sett hållit en hög profil, och den kurdiska presidenten Massoud Barzani har mottagits som statschef i Washington.

Ingen har kunnat undgå de fruktansvärda händelserna i Irak och Syrien. Daish har spridit skräck i hela världen, och i Irak övergav den irakiska armén i många fall sina posteringar i de norra delarna av landet när terrorgruppens attacker var som värst. Hela paragraf 140-området som den kurdiska regionala regeringen gör anspråk på har tagits över av dess säkerhetsstyrkor peshmerga. Detta visar tydligt den regionala regeringens förmåga till demokratiskt självstyre i det territorium de ser som sitt och vikten av det kurdiska självstyret i just denna region. Vidare har vi sett hur kurderna har visat på solidaritet då de gav kristna, yazidiska och andra minoriteter skydd under Daish härjningar.

Allt det som de irakiska kurderna har lyckats uppnå har bl.a. mynnat ut i ett starkt stöd från västvärlden.

Redan då Irak som nation skapades på 1920-talet var landet splittrat och kurderna önskade självständighet. I dag är inte steget till självständighet för regionen särskilt stort. Utöver kontroll över säkerheten i området eller det faktum att de har ett väluppbyggt parlament med flera politiska partier finns även en stor potential med framtida exportmöjligheter. Utrikes- och säkerhetspolitiken är förhållandevis västorienterad och pragmatisk. Sverige har redan utvecklat goda diplomatiska förbindelser med den regionala regeringen och området skulle kunna fungera som ett föredöme genom sin acceptans för minoriteter samt sitt demokratiska och pragmatiska synsätt.

Sverige har tre uttalade krav för att kunna erkänna en självständig stat:

1. Det ska finnas ett folk.
2. Det ska finnas ett territorium.
3. Det ska finnas en regering som kan utöva kontroll över territoriet.

KRG-regionen uppfyller dessa tre krav med råge, och självständighet kan med stor sannolikhet bidra till en mer demokratisk och fredlig utveckling i hela regionen. Vi anser därför att regeringen bör erkänna KRG-regionen som en självständig nation under förutsättning att det sker fredligt och att utsatta minoriteters rättigheter och trygghet kan garanteras.

Nineveslätten

Under tusentals år har olika minoriteter i Irak, däribland kristna, bebott Nineveslätten i det forntida assyriska riket. De senaste åren har antalet boende i området minskat drastiskt till följd av det försämrade säkerhetsläget i Irak och Kurdistan. När terrororganisationen Daish tog kontroll över området förvärrades situationen ytterligare. Daish fördrev och mördade ett stort antal människor, tog över deras tillgångar och förstörde deras hus, kyrkor och infrastruktur. Tusentals år gamla och ovärderliga kulturskatter förstördes. Många av invånarna i området har länge önskat mer självstyre då historien tydligt har visat hur det kan gå när de inte har varit självbestämmande. Resultatet blev att den irakiska regeringen skapade en självstyrande assyrisk provins på Nineveslätten den 21 januari 2014. Terrororganisationen Daish har nu fördrivits från området men det mesta är lagt i ruiner. Trots detta vill många människor flytta tillbaka till sina hem och försöka bygga upp ett liv igen. Hus, kyrkor, sjukhus, skolor, vägar, elektricitet och det mesta av infrastruktur behöver dock återuppbyggas. Utöver detta kämpar de syrianer, assyrier, kaldéer och andra grupper som bor i området för att få behålla sin identitet. De flesta talar fortfarande arameiska, det språk man talade i det assyriska riket, men i takt med att den kristna gruppen bli mindre finns också en risk för att deras språk, kultur och identitet hotas. Vi anser att regeringen bör stötta minoriteterna som bor på Nineveslätten att behålla sin identitet och bidra till återuppbyggnaden efter Daish fruktansvärda härjningar. Vi anser även att

regeringen bör verka för att en autonomi med självstyre på Nineveslätten blir verklighet.

4. Situationen i Irak, punkt 2 (V)

av Yasmine Posio Nilsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 10 och

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 17 och

avslår motionerna

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 5–7,

2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 och

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Irak är ett land vars moderna historia har kantats av diktatur, konflikt och oroligheter. Saddam Husseins tyranni, kriget med Iran och invasionen av Kuwait med det efterföljande första Gulfkriget satte sin prägel på landet under 1980- och 90-talen. Efter attackerna i USA den 11 september 2001 invaderade amerikanska trupper landet i strid med folkrätten. Efter den USA-ledda invasionen vidtog en brutal ockupation av Irak. Bombningar med civila dödsoffer, systematisk tortyr, mord och våldtäkter blev näst intill dagliga inslag. De numera ökända bilderna från Abu Ghraib-fängelset, som visar amerikanska soldater som förnedrar och torterar irakiska interner, är en påminnelse om ockupationens grymhet. Fortfarande är Irak ett land som präglas av USA:s ockupation, även om den nu är formellt avslutad. Institutionerna är svaga och tilltron till regeringen är svag. Tortyr är fortfarande vanligt förekommande och möjligheten att arbeta fackligt ytterst begränsad. Våldet är fortfarande utbrett och drabbar hela det irakiska samhället. Kristna och hbtq-personer är två grupper som har drabbats hårt av våld och attacker de senaste åren. Det blodiga inbördeskriget i Syrien och Daishs närvaro i landet har också bidragit till en försämring av säkerhetsläget i Irak.

I juli 2015 började folkliga och fredliga protester sprida sig över Irak. Iraks premiärminister Haider al-Abadi besvarade protesterna med att presentera tre reformpaket. Flera av de föreslagna reformerna går i rätt riktning och öppnar för en civil och sekulär irakisk stat utan dagens sekteristiska maktindelning. Men

al-Abadis oförmåga att genomföra de utlovade reformerna har lett till en ny våg av protester. I slutet av april 2016 stormades parlamentet av demonstranter från både de sekulära reformvänliga krafterna och shiitiska grupperingar. Sedan dess har Bagdad drabbats av en våldsvåg. Fredliga demonstrationer har attackerats, och självmordsbombare har genomfört attacker med ett stort antal dödsoffer. Det är nu viktigt att al-Abadi på allvar börjar genomföra nödvändiga reformer, agerar för att säkerställa säkerheten även för oppositionen och tydligt markerar att hans regering är en regering för hela Irak och hela landets befolkning. Jag anser att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka ytterligare för att Iraks regering genomför nödvändiga reformer och säkerställer säkerheten för oppositionen.

5. Situationen i Syrien, punkt 3 (M)

av Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M), Göran Pettersson (M) och Sotiris Delis (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 25 och
2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 26 och
avslår motionerna
2016/17:456 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–5,
2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 5 och 7 samt
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkandena 13, 14 i denna del
och 15.

Ställningstagande

Med inspiration från demokratiupproret i Nordafrika våren 2011 började många syrier demonstrera för reformer. Regimen svarade med våld, och situationen utvecklades till ett blodigt inbördeskrig som nu är inne på åttonde året. Det är nutidens värsta humanitära kris. För familjerna på flykt är läget akut och hjälpbehoven är enorma. FN uppskattar att minst 250 000 människor har mist livet under kriget och fördömden är enorm. Städer och byar ligger i ruiner. Hem, skolor och sjukhus är förstörda av bomber. Våldet har tvingat över 6,5 miljoner människor att lämna sina hem inne i Syrien. I juni 2017 hade över 5 miljoner barn, kvinnor och män sökt skydd i andra länder.

Vi fördömer Assadregimens brutala våld mot den egna befolkningen och terrororganisationen Daishs hänsynslösa våld i Syrien och Irak. Sverige stöder FN:s arbete för en politisk lösning på konflikten i Syrien och uppmanar alla

parter i konflikten att följa den internationella humanitära rätten. Det är av största vikt att FN:s resolutioner respekteras och att ett eldupphör kommer till stånd i Syrien. Att hitta en långsiktig lösning på konflikten är avgörande för stabiliteten i hela regionen. En politisk lösning måste vara bred och inkluderande. Då de humanitära behoven i Syrien är enorma behöver mer göras för att säkerställa att den humanitära hjälpen når fram till de behövande. För att möta det akuta humanitära läget i Syrien och dess grannländer ser vi ett behov av att göra omprioriteringar inom biståndet från utvecklingsbistånd till humanitärt bistånd. Givet läget ser vi att de akuta behoven kommer att öka. Ökade satsningar på det humanitära biståndet behövs därför under lång tid framåt. Det kommer att krävas långsiktiga och samordnade militära och humanitära insatser. Vi anser även att Sverige och EU kan göra mer och måste agera samordnat och gemensamt för att lindra nöden, hitta en lösning på konflikten och bekämpa Daish.

6. Situationen i Syrien, punkt 3 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:456 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–5 och avslår motionerna

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 5 och 7,

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 25,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkandena 13, 14 i denna del och 15 samt

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

Hur Syriens postkonfliktscenario och vapenvila kommer att se ut är i dagsläget mycket vanskligt att sia om. Trots detta bör Sverige redan nu utforma en plan för att stödja Syriens återuppbyggnad, framför allt eftersom vissa insatser tar lång tid att förbereda. Typiskt för inbördeskrig är att byggsektorn drabbas mycket hårt. Samtidigt följer alltid fredsuppgörelser av en snabb ökning av efterfrågan på byggtjänster, vilket i kombinationen med nedgången i utbud leder till en kraftig prisstegring. Den här prisstegringen blir en flaskhals i utvecklingsarbetet och leder till minskad effektivitet. Det leder också till minskad biståndseffektivitet eftersom biståndskronorna köper mindre nybyggnation, men också till att färre unga män anställs, vilket är avgörande

för att minska risken för förnyad konflikt. Vi ser det därför som viktigt att i Syriens postkonfliktsituation snabbt öka utbudet av byggtjänster. Detta bör göras genom en kombination av åtgärder.

I dag har de flesta syrier tillgång till elektricitet två till sex timmar per dag. Elnätet och produktionskapaciteten är mycket begränsade och det råder brist på reservdelar och reparationer. Vi vill att samfundet i postkonfliktsituationen särskilt satsar på att snabbt återuppbygga Syriens elnät. I samband med återuppbyggnad och reparation av elnätet bör det undersökas om utbyggnad av bredbandstjänster kan göras inom ramen för samma projekt. Tillgång till den europeiska marknaden är en annan viktig åtgärd för att få Syrien att återhämta sig ekonomiskt. Syrien är i dag en del av GSP-systemet, men vissa handelstullar återstår. Vi anser därför att regeringen bör verka för att EU under en övergångsperiod efter vapenstillestånd eller fredsavtal ensidigt häver alla importtullar på varor från Syrien. Det bör också utredas om GSP-systemets ursprungsregler kan reformeras för att göra det mer fördelaktigt att bearbeta varor i Syrien.

Den traditionella metoden för att skapa legitimitet för en viss regering i en postkonfliktsituation är att genomföra demokratiska reformer och hålla allmänna val. Forskning visar att detta inte alltid är en bra väg att gå. Steg mot fungerande demokrati bör vara det långsiktiga, slutgiltiga målet för återuppbyggnaden av landet, men ett nödvändigt steg på vägen är att först uppnå ett mått av stabilitet och ekonomisk tillväxt. Risken för att en postkonfliktsituation återgår i konflikt är 40 procent över en tioårsperiod. Forskning visar att ju mer långtgående demokratiska reformer som genomförs inom tioårsperioden, ju högre är risken för återfall i konflikt. Hållande av allmänna val har en liknande effekt. Löften om att hålla val sänker risken för våldsamheter, medan risken sedan ökar efter att valet hållits. Sammantaget innebär allmänna val en ökad risk för återgång i våldsam konflikt. Vi anser mot denna bakgrund att demokratiska reformer och hållande av allmänna val därför inte bör vara ett prioriterat område inom de första fem åren, och givarsamfundet bör inte försöka få de olika styrande entiteterna att genomföra sådana reformer.

Två saker som försvinner snabbt ur länder som drabbas av inbördeskrig är personer med tillgångar och kunskapskapital och sådana personers tillgångar. Vi anser att för att locka syrier som lämnat landet och fått permanenta uppehållstillstånd utomlands att återinvestera i Syrien bör givarsamfundet inrätta någon typ av instrument för att försäkra investeringar där så är möjligt. Givarsamfundet bör också erbjuda bistånd i form av experthjälp för ekonomiska reformer. Förutom kapital drabbas också postkonflikter av s.k. brain drain. Forskning visar också att det är personer med bättre utbildning som väljer att lämna landet. Samtidigt visar erfarenhet att även dessa personer har mycket svårt att etablera sig på arbetsmarknaden i Sverige. För att hjälpa återuppbyggnaden av Syrien anser vi att regeringen inte bör utfärda några permanenta uppehållstillstånd till syrier och inte förlänga några tillfälliga uppehållstillstånd för syrier när ett fredsavtal kommit på plats.

7. Situationen i Syrien, punkt 3 (V)

av Yasmine Posio Nilsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 5 och 7 samt

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkandena 13, 14 i denna del och 15 samt

avslår motionerna

2016/17:456 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkandena 1–5,

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 25 och

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

Kriget i Syrien har pågått i närmare sju år och tros ha kostat omkring 500 000 människoliv. Runt 6 miljoner människor befinner sig på flykt utanför landets gränser och 7 miljoner inne i Syrien. Vänsterpartiet har varit tydligt med att vi inte ser någon militär lösning på krisen i Syrien. Det är bara genom en politisk process som kriget och våldet långsiktigt kan upphöra. FN:s medlemsstater behöver enas om ett gemensamt svar med krav på att de ansvariga för krigsförbrytelser ställs inför rätta och att parterna tvingas till förhandlingsbordet. En politisk lösning behöver inkludera en demokratisk övergång, att Assad lämnar över makten och att Syriens olika etniska och religiösa grupper får sina rättigheter garanterade. Hitills har företrädarna för de tre autonoma områdena i Rojava inte kunnat delta i försöken till samtal eftersom Turkiet blockerat deras deltagande. Turkiets attacker mot bl.a. Afrin utgör också ett allvarligt hinder för kurdiskt deltagande i fredsprocessen. Det kommer inte att gå att skapa en hållbar fred i Syrien utan att kurderna inkluderas i processen. Jag anser att Sverige bör kräva att kurderna inkluderas i fredsförhandlingarna i Syrien. En förutsättning för fred är också att länder som USA, Ryssland, Iran, Saudiarabien och Turkiet slutar underblåsa konflikten genom att pumpa in stöd till sina respektive allierade i Syrien.

FN:s strävan mot en fredlig lösning på konflikten, under ledning av världsorganisationens sändebud Staffan de Mistura, har haft få och små framgångar men är alltså den enda trovärdiga vägen mot fred i Syrien. Det är därför viktigt att Sverige fortsätter att stå bakom de Mistura och stödja FN-processen. Den svenska regeringens tydliga ställningstagande för att öka kvinnors deltagande i alla förhandlingar är också mycket välkommet, och

extra viktigt när Sverige nu tagit plats i FN:s säkerhetsråd. Jag anser att Sverige ytterligare ska verka för att få till stånd en vapenvila i Syrien och understödja FN:s arbete för att få till stånd en fredsprocess. De humanitära behoven i världen är i dag större än någonsin tidigare, och över 80 procent av dem finns i konfliktområden enligt FN:s organ för humanitär samordning (Ocha). Samtidigt kommer allt fler rapporter om hur hjälparbetare, sjukhus och konvojer med förnödenheter till civila bombas eller beskjuts. Den 3 maj 2016 antog FN:s säkerhetsråd resolution 2286 om vikten av att skydda hälso- och sjukvård i konflikter, som även explicit nämner vikten av oberoende och opartiska utredningar av eventuella attacker. Jag anser att regeringen under Sveriges två år i säkerhetsrådet aktivt bör verka för att resolutionen följs. Sverige bör även verka för att de stridande parterna ska respektera folkrätten, upphöra med attacker på civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen.

Under kriget i Syrien har tre områden med framför allt kurdisk befolkning utropat autonomi i norra Syrien. Dessa områden har i dag blivit en fristad för många flyktingar och de lokala myndigheterna försöker bygga upp ett fungerande samhällssystem. Men Sveriges stöd till dessa områden har varit mycket begränsat trots att behoven är enorma. Jag anser att omvärlden bör stå för de humanitära insatserna och återuppbyggnaden så att kurderna kan fokusera på att bekämpa Daish och att Sverige bör arbeta för att det civila stödet till återuppbyggnaden av de krigsdrabbade kurdiska områdena ökar. Sverige bör omgående fördöma Turkiets attacker mot Afrin och arbeta för att även EU och FN ska göra så.

Samtidigt som kriget i Syrien fortsätter med oförminskad kraft och grymhet har grannländerna börjat stänga sina gränser för syriska flyktingar. UNHCR varnar för att många flyktingar fastnar i en mycket farlig situation när de ansträngda grannländerna inte längre är lika öppna som tidigare. Vänsterpartiet har välkomnat och berömt den svenska regeringens Syrienstrategi. Den innehåller flera komponenter som vi ställer oss bakom, t.ex. satsningar på humanitärt stöd, mänskliga rättigheter och jämställdhet samt insatser mot könsbaserat våld. Strategin lyfter också fram mänsklig säkerhet men ignorerar den verkliga frågan när det gäller säkerheten för de människor som nu flyr krigets Syrien och fastnar vid grannländernas gränser. Sverige tog emot ett stort antal människor under hösten 2015. Vi tog vårt ansvar då. Det kan aldrig vara en ursäkt för att inte ta det i dag. När regeringen införde gräns- och id-kontroller och försämrade möjligheterna att söka skydd i Sverige var ett av de framträdande argumenten att det skulle få andra stater inom EU att ta ett större ansvar. Det är alldeles uppenbart att den strategin inte har fungerat. I stället har stat efter stat i Europa stängt sina gränser, EU har stängt gränsen mot Turkiet och nu har även Turkiet, Libanon och Jordanien stängt sina gränser mot Syrien. Det enda sättet att få omvärlden att ta ett större ansvar är genom att själva visa vägen. Jag anser att Sverige bör agera för att grannländerna öppnar sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien.

8. Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m., punkt 4 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2016/17:455 av Björn Söder m.fl. (SD),
 2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
 2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3,
 2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2–4,
 2017/18:3334 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och
 2017/18:3892 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 11–14 och
 avslår motionerna
 2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 12 och 13,
 2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 14–17,
 2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 14 i denna del och
 2017/18:3745 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Erkännande av folkmord i Irak och Syrien

I januari 2016 biföll Europarådets parlamentariska församling en resolution om resande stridande i Syrien och Irak som förklarade terrorgruppen Daishs terrorkampanj under de senaste åren som folkmord. Liknande förklaringar har kommit från Europaparlamentet och den amerikanska senaten. Daishs systematiska förföljelse av etniska och religiösa minoriteter i och omkring de områden de kontrollerar har med rätta chockat den civiliserade världen. Organisationen har exempelvis kidnappat hundratals kristna assyrier och tvingat dem att leva under ett fruktansvärt förtryck i sitt egenhändigt utropade kalifat. Daish-terrorister har försatt ett stort antal yazidiska kvinnor i sexuellt slaveri medan männen dödades och dumpades i massgravar. Målet med terrorkampanjen är att lämna bakom sig en inte bara mänsklig utan även kulturell öken. Deras mål är att förrinta de kristna och yazidiska minoriteternas historia, deras religiösa identitet och allt som dessa grupper har kvar av sitt nästan 2000-åriga kulturarv.

Den svenska juridiska definitionen av folkmordsbrottet är hämtat från Internationella brottmålsdomstolens Romstadga och definierar gärningen på följande sätt:

(I) med avsikt att helt eller delvis förgöra en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan

(II) vidta vissa gärningar avseende folkgruppen eller medlemmar av folkgruppen, nämligen

(a) att döda dem

(b) att tillfoga dem svår kroppslig eller själslig skada

(c) att uppsåtligen påtvinga folkgruppen levnadsvillkor som är avsedda att medföra dess fysiska undergång (helt eller delvis)

(d) att genomföra åtgärder som är avsedda att förhindra födelser inom folkgruppen, eller

(e) att med våld överföra barn från folkgruppen till en annan folkgrupp.

Sedan andra världskriget har ingen organisation på ett sådant systematiskt och målmedvetet sätt prickat av rekvisiten. Som alla andra önskar Sverigedemokraterna att vi kunde göra mer för att motverka Daishs härlingar men Sveriges möjligheter till militärt stöd är tyvärr mycket begränsade. Därför anser vi att Sveriges riksdag måste visa sitt otvetydiga stöd för Daishs offer, följa PACE:s resolution och erkänna Daishs terrorkampanj i Irak och Syrien mot framför allt araméer, kurder och yazidier under de senaste åren som folkmord.

Kurdernas rättigheter

Den samlade kurdiska befolkningen utgör i dag sannolikt mellan 25 och 30 miljoner människor. Detta gör dem till den största etniska gruppen i världen som formellt saknar ett eget land. När första världskriget var över lovades kurder ett eget land av England, Frankrike och USA men det uteblev trots det första delningsavtalet som undertecknades i Sèvres 1920. Den största gruppen kurder befinner sig i nuvarande Turkiet, och efter detta avtal gjorde ett antal turkar uppror. Resultatet blev att de tvingade fram ett nytt avtal där kurderna inte längre fick sitt egna land, och där Turkiet samtidigt fick chansen att påbörja sin turkifieringspolitik. Sedan dess har många kurder varit involverade i strider om självständighet, vilket resulterat i att tusentals människor förlorat sina liv. Hur de kurdiska grupperna har klarat sig och utvecklats har berott lite på vilket land de varit bosatta i då de i många fall haft helt olika förutsättningar. Vad som är klart är att det kurdiska folket trots motsättningar har lyckats hålla ihop och dessutom fortsatt att utvecklas. De har dessutom i kontrast med stora delar av övriga Mellanöstern haft en någorlunda god relation till västvärlden och har på sina håll startat fredliga och demokratiska politiska partier.

Kurderna är ett starkt folk som trots motgångar har lyckats hålla ihop. Av den anledningen bör de så länge de kämpar för demokrati och fred få det stöd de förtjänar från omvärlden och då inte minst från ett land som säger sig vara en humanitär stormakt. Situationen för kurder ser av naturliga skäl olika ut beroende på var de bor. Sverige bör stå upp för varje folks grundläggande rättigheter. Vi anser att regeringen bör verka för åtgärder som syftar till mer

självstyre och respekt för mänskliga rättigheter åt kurder i kurddominerade områden i Turkiet, Syrien och Iran. Regeringen bör även verka för ett utökat stöd till kurddominerade områden i hela Mellanöstern för att främja en stabil, fredlig och hållbar utveckling.

Kristnas situation

Redan från konfliktens början har de kristna haft det särskilt svårt som utsatt religiös grupp eftersom de, till skillnad från exempelvis sunnitiska, shiitiska och kurdiska parter, varit färre till antalet och varken haft några grannstater eller större organisationer att stödja och försvara dem. Detta har lett till att kristna har fördrivits, flytt och mördats. Kyrkor har förstörts, präster och biskopar har kidnappats och olika kristna samfund är på väg att utplånas. I de områden som har ockuperats av Daish har förföljelserna med religiösa motiv trappats upp ytterligare. Vi är glada att de irakiska och kurdiska säkerhetsstyrkorna nu mer eller mindre drivit ut Daish ur sina starka fästen och att terrororganisationen är på full reträtt i båda länderna. Exemplet Mosul är talande för de kristnas utsatta situation i Syrien och Irak som inte kan betecknas som något annat än en etnisk utrensning – ett religiöst och kulturellt folk mord. Från att 2003 ha funnits ca 1,2 miljoner kristna bara i Irak är det nu svårt att uppskatta hur många som finns kvar, kanske så få som 150 000, kanske ännu färre.

Sverigedemokraterna ser med stor oro på utvecklingen för kristna och andra minoriteter i Syrien och Irak. Av respekt för såväl de enskilda människornas liv som de uråldriga och skyddsvärda kulturerna är vi angelägna om att framtiden för dem snarast möjligt säkras. Vi önskar därför att regeringen i ett internationellt sammanhang intensifierar sina insatser och verkar för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak. Vi önskar också att regeringen visar sitt tydliga stöd för de kristna minoriteterna. Sist men inte minst önskar vi att regeringen vidtar åtgärder för att arbeta för en säker zon för kristna minoriteter, där så fortfarande behövs, och öka de humanitära insatserna i konfliktområdet. Inte minst den syriska kyrkan har visat på goda exempel där de stöttat kristna och andra utsatta människor i krigszonen, som flytt undan krig eller islamistisk terror.

9. Minoriteters situation och erkännande av folk mord i Irak och Syrien m.m., punkt 4 (L, KD)

av Fredrik Malm (L) och Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 14–16 och
avslår motionerna
2016/17:455 av Björn Söder m.fl. (SD),
2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 12 och 13,
2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3,
2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 17,
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 14 i denna del,
2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2–4,
2017/18:3334 av Markus Wiechel m.fl. (SD),
2017/18:3745 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 10 och
2017/18:3892 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 11–14.

Ställningstagande

Kriget i Syrien där Assad bombar civila med ryskt understöd och Daishs brutala frammarsch visar konsekvenserna av ett världssamfund och ett FN som har varit handlingsförlamat på grund av vetorätten. Vidare är det beklämmande att säkerhetsrådet inte har förmått agera för att stoppa folkmordet på kaldéer, syrianer, assyrier, yazidier och andra etnoreligiösa grupper. De som är ansvariga för brott mot mänskligheten, krigets lagar och folkmord i Syrien måste dömas. Vi anser att Sverige bör vara pådrivande för att frågan om folkmord ska hänskjutas till den internationella brottmålsdomstolen (ICC) eller till en särskild tribunal. ICC är inte allomfattande och det finns begränsningar i möjligheterna att utkräva ansvar när en stat brutit mot folkrätten. På vissa områden finns överenskommelser om att instifta internationella domstolar som har möjlighet att döma över brott mot folkrätten. Vi vill även att den svenska regeringen verkar för fredade zoner för minoriteter i Syrien och Irak och för att den etniska och religiösa utrensningen av kristna (kaldéer, syrianer, assyrier, armenier och melkiter), yazidier, mandéer och andra minoriteter i Irak och Syrien ska erkännas som ett folkmord.

10. Minoriteters situation och erkännande av folkmord i Irak och Syrien m.m., punkt 4 (V)

av Yasmine Posio Nilsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 12 och 13 samt
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 14 i denna del och
avslår motionerna
2016/17:455 av Björn Söder m.fl. (SD),
2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3,
2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 14–17,
2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2–4,
2017/18:3334 av Markus Wiechel m.fl. (SD),
2017/18:3745 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 10 och
2017/18:3892 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 11–14.

Ställningstagande

Ansvarsutkrävande för krigsförbrytelser

I slutet av 2011 utbröt väpnade strider i Syrien mellan regimen och beväpnade grupper inom oppositionen. Striderna har därefter eskalerat och spridit sig till stora delar av landet. Motståndet mot regimen i Damaskus är brett och brokigt. Övergripping har begåtts av flera av de stridande parterna. Men huvudansvaret för det upptrappade våldet vilar på regimen genom dess förtryck och brutala svar på oppositionens inledande demonstrationer. De krigsförbrytelser som har begåtts bör utredas av Internationella brottmålsdomstolen (ICC) oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen.

Kurdernas rättigheter

Även om utvecklingen tydligt skiljer sig åt mellan de olika länderna i Mellanöstern finns det likheter i det förtryck som drabbar kurder i hela regionen. Fortfarande inskränks och kränks kurdernas rätt att tala sitt eget språk, uttrycka sin kultur och ta del av andra grundläggande mänskliga rättigheter i regionen. Dagens gränser har delat upp kurderna i fyra olika länder och inneburit att gamla kontaktvägar brutits och att kurderna har skiljts från varandra. En del i arbetet med att stärka respekten för kurdernas mänskliga rättigheter behöver därför vara att möjliggöra ökad kontakt och utbyte mellan kurder inom hela Kurdistan.

Sverige har på många olika sätt nära kontakter med Syrien, Turkiet, Iran och Irak. Vi har i dag ambassader i samtliga fyra länder och bedriver utvecklingssamarbete med både Turkiet och Irak. I kölvattnet av kriget i Syrien och Irak har Sverige blivit en stor humanitär aktör i regionen som också deltar i en militär insats i Irak. Stora grupper av invandrade kurder lever dessutom i Sverige. Det ger Sverige en möjlighet att spela en positiv roll i arbetet för kurdernas rättigheter i hela regionen. Det är hög tid att Sverige stärker sitt arbete för kurdernas rättigheter på ett heltäckande sätt. Det första steget är att tydligt fördöma Turkiets attacker mot Afrin. Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad strategi för stärkande av kurdernas rättigheter i samarbete med kurdiska organisationer i Sverige.

Genom kurdernas historia av förtryck och uppror har de kurdiska kvinnorna många gånger spelat en central roll. Flera av de rörelser och politiska partier som har kämpat för kurdernas mänskliga rättigheter har också lyft kvinnors och flickors rättigheter. Till exempel har partiet HDP i Turkiet en tydlig feministisk profil och har till skillnad från övriga partier i Turkiet ett stort antal kvinnor på ledande poster. Trots det är kvinnornas situation generellt sett allvarlig i Kurdistan, och många kurdiska kvinnor och flickor möter ett dubbelt förtryck, både som kvinna och som kurd. Samtidigt organiserar sig kurdiska kvinnor, ofta med risk för förföljelse och repression, för att med stort mod kräva sina rättigheter. Den kurdiska kvinnorörelsen behöver och förtjänar omvärldens stöd i sitt arbete. Jag anser att Sverige bör uppmärksamma de omfattande och grova brotten mot kvinnor och flickor i Kurdistan och stödja de krafter som försvarar kvinnors och flickors mänskliga rättigheter i regionen.

11. Situationen i Turkiet, punkt 5 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1598 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och avslår motionerna

2016/17:1200 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 6,

2016/17:3206 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 16 och

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 16.

Ställningstagande

Folkmordet på olika minoriteter i Ottomanska riket erkändes av riksdagen den 11 mars 2010 genom att riksdagen röstade för en reservation som meddelade regeringen att Sverige borde erkänna folkmordet. Men dessvärre har inga regeringar hittills erkänt det. Folkmordet på dessa minoriteter inleddes för mer än nio decennier sedan, men frågan är aktuell än i dag som följd av bl.a. Daishs fruktansvärda härjningar i Afrika och Mellanöstern och andra delar av Asien. Att förneka de fruktansvärda brott som har begåtts är inte hållbart och värdigt en regering eller ett land som gör anspråk på att vara en god kraft emot alla brott som begås mot mänskligheten i dag. Folkmordet skedde mer eller mindre inför öppna ögon och en tid efteråt var det flera skyldiga som dömdes för sina brott även om många också frigavs eller aldrig ens blev åtalade. Kristna

grupper fördrevs från sin mark och förövarna försökte samtidigt suddas ut en stor del av de kristnas historia.

Som tidigare nämnts är frågan aktuell än i dag. Många av de grupper som drabbas av Daish i dag, som yazidier, assyrier och armenier, tillhör samma folk som drabbades under folkmordet i Ottomanska riket. Omvärlden bör respektera det s.k. bortglömda folkmordet då det finns otroligt många vittnesmål och bevis som bevisar vilka brott som begåtts. Att vara passiv i en fråga som denna gynnar ingen som tror på svenska och västerländska ideal om mänskliga rättigheter. Det är dags att sluta förneka sådant som har hänt och i stället göra upp med det förflutna. Sverige bör gå i bräsch som ett föredöme för mänskliga rättigheter även om det rent politiskt inte alltid är accepterat. Det gäller även att våga stå emot sådant som sker i dag mot andra minoriteter. Dagens turkifieringspolitik slår nämligen hårt mot den stora kurdiska minoriteten i Turkiet. När ett land slipper ta ansvar för sina tidigare illdåd är det lätt att fortsätta med dem. Flera länder runt om i världen erkänner detta fruktansvärda folkmord, och i Grekland är det till och med förbjudet att förneka det. Sverige bör inte vara sämre. Vi anser att riksdagen bör påminna regeringen om frågan och ge ett nytt tillkännagivande om att formellt erkänna seyfo och det folkmord som ägde rum i Ottomanska riket med start 1915.

12. Situationen i Turkiet, punkt 5 (L, KD)

av Fredrik Malm (L) och Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3206 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 16 och avslår motionerna

2016/17:1200 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 6,

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 16 och

2017/18:1598 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Ställningstagande

Situationen för journalister och oberoende medier har försämrats ytterligare i Turkiet efter den misslyckade statskuppen. Åtgärderna som har genomförts som svar på kuppöversöket är djupt oroväckande och hotar demokratiutveckling och yttrandefriheten. Enligt OSSE:s mediefrihetsrepresentant har ett sextiotal tidningsredaktioner, 16 tv-kanaler, 23 radiostationer och tre nyhetsbyråer stängts ned. Arresteringsorder har utfärdats mot 89 journalister, och 370

journalister från den statliga tv-stationen TRT har blivit avstängda. Vi föreslår ökade ansträngningar för att stärka journalisters förutsättningar och säkerhet i Turkiet.

13. Situationen i Turkiet, punkt 5 (V)

av Yasmine Posio Nilsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1200 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,
2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 6 samt
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 16 och
avslår motionerna
2016/17:3206 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 16 och
2017/18:1598 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Ställningstagande

Under Erdoğans styre har utvecklingen i Turkiet tagit tydliga steg i helt fel riktning. Sedan det misslyckade kuppförsöket sommaren 2016 har inskränkningarna av demokratiska fri- och rättigheter ökat ytterligare. Massarresteringar och begränsningar av yttrandefriheten har varit återkommande. Genom en konstitutionsändring våren 2017 har ännu mer makt samlats hos Erdoğan, och ett återinförande av dödsstraffet diskuteras. Sedan kuppen har över 110 000 människor blivit avskedade eller avstängda från sina jobb, och 40 000 har fängslats för misstänkta band till den USA-baserade predikanten Fethullah Gülen som anklagas för att ligga bakom kuppförsöket. Det är uppenbart att Erdoğan använt kuppförsöket som ursäkt för en alltmer repressiv politik mot sina meningsmotståndare, inte minst de krafter som förespråkar fred och en lösning på den väpnade konflikten med PKK. Flera regimkritiska och oppositionella medier har stängts ned med hjälp av lagar stiftade med stöd av undantagstillståndet. Totalt handlar det om minst 160 mediekällor, varav majoriteten är kurdiska. Bland dem finns Azadiya Welat, den enda kurdiska dagstidningen i Turkiet, Jinha News, den första och enda nyhetsredaktionen i världen som består av enbart kvinnor och Zarok TV, den enda kurdiska barnkanalen.

Borgmästarna i minst 35 städer har avsatts och i vissa fall gripits. Det handlar framför allt om städer i östra Turkiet och borgmästare som tillhör vänsterpartiet HDP eller deras systerparti DBP. Natten till fredagen den 4 november 2016 greps tolv parlamentsledamöter från HDP av turkisk polis

på olika platser i landet. Bland de gripna finns partiledarna Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ. Sedan kuppforsöket den 15 juli 2016 har fler än 6 000 av partiets medlemmar anhållits och 2 000 av dem har fängslats.

Turkiet blir alltmer repressivt mot all form av opposition och alla som kritiserar regimen. Vänsterpartiet har länge kritiserat utvecklingen i Turkiet och uppmanat Sverige och EU att agera kraftigare. EU har inte vågat agera mot Turkiet av rädsla för att Erdoğan skulle säga upp det skamliga avtal som hindrar flyktingar från att ta sig från Turkiet till Europa. Det är hög tid för EU att säga upp avtalet och tydligt agera mot förtrycket av oppositionella och inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter i Turkiet. Jag anser att Sverige bör agera för att våldet och repressionen mot oppositionella upphör i Turkiet och att alla som fängslats på politisk grund frigges. Sverige bör även verka för att åtalerna mot HDP:s parlamentariker läggs ned.

Under kriget i Syrien har tre områden med framför allt kurdisk befolkning utropat autonomi i norra Syrien. De kurdiska styrkorna försvarar sig nu mot Turkiets bombanfall och mot turkiska marktrupper som gått in i Syrien för att förhindra att kurderna i Syrien ska utveckla självstyre på liknande sätt som kurderna i Irak redan uppnått. Jag anser att Sverige bör verka för att Turkiets bombningar och militära angrepp mot kurderna i Syrien upphör.

14. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:459 av Jeff Ahl m.fl. (SD),

2016/17:472 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och avslår motion

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi anser att det internationella samfundets övergripande målsättning i Mellanösternkonflikten måste vara en långsiktigt hållbar fred. Om en tvåstatslösning kan lösa konflikten mellan Israel och Palestina och leda till långsiktig fred är det något vi stöder. En grundförutsättning för det är fredsförhandlingar där det ställs krav på båda parter och där båda är beredda och ges möjlighet att kompromissa för hållbara lösningar. I den mångåriga

konflikten mellan Israel och Palestina är vår viktigaste målsättning en varaktig fred där båda parter kan leva i fred och säkerhet.

Det hastiga erkännandet som statsminister Löfven och utrikesminister Wallström pressat fram, tillsammans med Miljöpartiet, är ett beslut Sverigedemokraterna inte ställer sig bakom. Beslutet var förhastat. Det kommer inte att skapa bra förutsättningar för fred och det kan inte ses som representativt för Sverige då regeringen inte hade en riksdagsmajoritet bakom sig. Tvärtom anser vi att Sverige endast bör fatta sådana symboliskt viktiga ställningstaganden om det finns ett brett, blocköverskridande stöd som kan garantera en långsiktig, svensk linje i frågan. Vi vill därför att regeringen Löfven återkallar sitt erkännande av Palestina och förklarar deklarationen som ett misstag som saknade parlamentarisk förankring.

Dessutom ser vi att beslutet saknar folkrättslig grund. Ett grundläggande krav för att erkänna en stat enligt folkrätten är att de styrande kontrollerar sitt territorium. Även om de två tidigare fienderna Fatah och Hamas ingått ett avtal ser vi inga tecken på att detta kommer att leda till en långsiktigt fungerande regering, att Hamas kommer släppa kontrollen över Gaza eller att de kommer att kunna styra en stat i enlighet med demokratiska principer och respekt för mänskliga rättigheter. Dessutom ser vi det som orimligt att Israel ska behöva acceptera Hamas som trovärdig och legitim förhandlingspartner. Hamas är en terrororganisation och har länge varit tydlig med att den vill förrinta staten Israel och döda alla judar. Sedan 2005 har Hamas beskjutit Israel med tiotusentals raketer. Hamas urskillningslösa våldsanvändning begränsas däremot inte till Israel. Enligt Amnesty Internationals rapport för 2014 har terrorgruppen gjort sig ansvarig för ett stort antal fall av tortyr, kidnappning och summariska avrättningar riktat mot politiska motståndare bland det egna folket. Ett erkännande av Palestina med Hamas i en samlingsregering har därför varit uteslutet för Sverigedemokraterna då vi inte kan betrakta en regering med Hamas som legitim. Vi anser att Sveriges regering åtminstone borde ha tagit tydligt avstånd från Hamas i sitt erkännande och tydligt ha deklarerat att Hamas inte kan ses som en legitim part i en samlingsregering.

Sverige måste ta avstånd från all form av terrorism. Att statsminister Löfven i sin regeringsförklaring säger sig vilja ta krafttag mot terrorismen och samtidigt har erkänt ett område som delvis styrs av en terrororganisation speglar dubbelmoral. Det är motsägelsefullt att vilja stå för fred mellan Israel och Palestina och samtidigt vilja erkänna ett Palestina där förutsättningarna för en relation till Israel som präglas av fred och erkännande är så gott som obefintliga. Därför menar vi att regeringen i Sverige tydligt bör deklarerat att den inte kan betrakta en statsledning där Hamas ingår som legitim.

Sverigedemokraternas viktigaste målsättning är att skapa en varaktig fred för båda parter. För att en sådan lösning alls ska vara möjlig att uppnå krävs förhandlingar där både palestinier och israeler tvingas till uppoffringar och avstår från provocerande handlingar. De palestinska grupperna måste vara beredda att erkänna Israel som en judisk stat, upphöra med terrorism och ta avstånd från antisemitism medan Israel måste förhindra sammandrabbningar

mellan bosättare och palestinier på Västbanken. Samtidigt måste omvärlden ge parterna utrymme att komma fram till varaktiga lösningar. Målsättningen för alla måste vara en långsiktig fredslösning, inte att vinna kortsiktiga politiska poäng genom att erkänna en stat som delvis styrs av en terrororganisation.

15. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (V)

av Yasmine Posio Nilsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) yrkande 12 och
avslår motionerna
2016/17:459 av Jeff Ahl m.fl. (SD),
2016/17:472 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och
2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Israels ockupation av Palestina har nu pågått i över 50 år och skapat en av världens mest segdragna konflikter. Redan genom processen som ledde till att staten Israel utropades 1948 skapades grogrunden för dagens konflikt genom att hundratusentals palestinier fördrevs från sina hem. Sedan sexdagarskriget 1967 har Israel ockuperat delar av Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten. Konflikten mellan Israel och Palestina är inte en konflikt mellan jämlika parter. Israel, en av världens största krigsmakter vars militärapparat understöds av USA, har ett större ansvar enligt folkrätten i egenskap av ockupationsmakt. Samtidigt är det viktigt att understryka att folkrättens regelverk, bl.a. förbudet mot attacker mot civila, omfattar samtliga parter.

Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, folkrätten och det palestinska folket inte bara fortsätter utan blir dessutom allt grövre. Blockaden av Gaza fortskrider och den mur som sedan länge har fördömts av FN fortsätter att byggas. Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark fortsätter att öka trots löften om motsatsen och fördrivningen av palestinier från östra Jerusalem ökar. Omkring 600 000 israeliska bosättare lever i dag i bosättningar på ockuperad palestinsk mark. Israel fortsätter att arrestera, fängsla, tortera och i vissa fall döda dem som står upp mot ockupationen. Ingen fred tycks vara i sikte, och så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas mest

grundläggande mänskliga rättigheter kommer inte fred att vara möjlig att uppnå. Genom sina konsekventa brott mot folkrätten framstår Israel som genuint ointresserat av att upphäva den ockupation av palestinsk mark som har pågått i årtionden. Ett hävande av ockupationen är nyckeln till en varaktig fred i Mellanöstern. Vänsterpartiet anser att Israel måste dra sig tillbaka från ockuperat område, att blockaden mot Gaza måste hävas, att bosättningarna måste utrymmas och att en fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser.

Vänsterpartiets utgångspunkt är folkrätten och respekten för de mänskliga rättigheterna. Därför har vi både i och utanför riksdagen uppmärksammat och fördömt Israels grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi har samtidigt inte tvekat att ta avstånd från de brott mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna som begåtts av palestinska grupper. I motionen Israels ockupation av Palestina (2015/16:128) utvecklas Vänsterpartiets politik för hur Sverige kan agera för ett fritt Palestina.

Det är också viktigt att Sverige i både ord och handling ger sitt stöd till en tvåstatslösning. Sveriges politik gentemot Palestina har förbättrats avsevärt sedan den rödgröna regeringen tillträdde. Under regeringen Reinfeldt tillhörde Sverige ett fåtal länder som i oktober 2011 röstade mot att Palestina skulle få bli medlem i FN-organet Unesco. Efter att den rödgröna regeringen tillträtt blev Sverige den 135:e staten att erkänna Palestina. Vänsterpartiet välkomnade beskedet, men ansträngningarna för Palestina kan inte stanna där. Jag anser att Sverige bör stödja Palestina i det fortsatta arbetet mot att erkännas som fullvärdig medlem av FN.

16. Bistånd till Palestina, punkt 7 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Vårt förtroende för Fatah, PLO och Palestinska myndigheten är lågt. De har inte visat bättring utan avlönar terrorister, uppmanar till terrorhandlingar och bidrar till att sprida antisemitisk propaganda. Amnesty Internationals rapport om Gaza och Västbanken 2015/16 ger en tydlig bild av ett skräckvälde där grundläggande mänskliga rättigheter systematiskt kränks och våld och tortyr mot politiska motståndare tillhör vardagen. Palestinska myndigheten visar

också stora brister när det gäller korruption, yttrandefrihet, rättssäkerhet och diskriminering av kvinnor.

Utrikesminister Wallström deklarerade att regeringen tänkte ställa motkrav i utbyte mot ett erkännande men några sådana krav blev uppenbarligen aldrig av. Både biståndsmiljoner och huvuden fortsätter rulla. I samband med att Sveriges regering mycket beklagligt erkände staten Palestina lanserades en ny femårig resultatstrategi för det bilaterala utvecklingsbiståndet. Med strategin ökade man snabbt det svenska stödet med 500 miljoner kronor över en femårsperiod, vilket därmed uppgått till totalt 1,5 miljarder kronor. Tillsammans med det humanitära stödet bidrar nu Sverige med sammanlagt 500 miljoner kronor per år till Palestina. Även via EU, som är den största biståndsgivaren till Palestinska myndigheten, bidrar Sverige med skattemedel. EU:s skattebetalare har sedan 1994 skänkt över 50 miljarder kronor till palestinierna. Enligt den tidigare ordföranden i Palestine International Bank, Issam Abu Issa, är korruptionen inom Palestinska myndigheten enorm. Trots löften från president Abbas om att bekämpa korruptionen har nästan ingenting hänt. Enligt Abu Issa försvinner uppemot hälften av den samlade palestinska statsbudgeten.

Europeiska revisionsrätten publicerade i december 2013 en rapport om biståndet till Palestinska myndigheten. I rapporten bekräftas omfattande brister vad gäller förvaltningen av biståndsmedlen. Revisionsrätten krävde därför, som ett direkt villkor för fortsatta utbetalningar, en fungerande administration och minskad byråkrati på den palestinska sidan. Palestinska myndigheten beskrivs i rapporten som det enda organ i världen som tar emot EU-stöd utan krav på motprestation. Vi menar att regeringen i sådant fall bör inta en mer realistisk inställning till PLO och Palestinska myndigheten än nu och kritisera de uppenbara brister som finns samt ställa mycket tydliga krav. Sådana krav bör också uppfyllas innan något bistånd över huvud taget kan bli aktuellt till Palestinska myndigheten. För att Sverige på riktigt ska göra skillnad konflikten mellan Israel och Palestina bör det palestinska biståndet tydligare granskas. Sverige måste ställa krav på att den palestinska myndigheten bättre uppfyller demokratiska principer, bekämpar korruption och respekterar mänskliga rättigheter för att få bilateralt svenskt bistånd. Ytterligare krav måste vara att Palestinska myndigheten upphör med alla belöningar för och hyllningar av terrorism, uppmaningar till terrordåd, samt tar tydligt avstånd från antisemitism och visar prov på vilja att styra i enlighet med demokratiska principer och mänskliga rättigheter samt i fredlig relation med Israel. Vi föreslår därför en avveckling av biståndsmedlen så länge myndigheten inte lever upp till ovan nämnda krav.

17. Bistånd till Palestina, punkt 7 – motiveringen (M, C, L, KD)

av Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M), Kerstin Lundgren (C), Göran Pettersson (M), Fredrik Malm (L), Sofia Damm (KD) och Sotiris Delis (M).

Ställningstagande

Vi ser hur Palestina fortsätter att utvecklas i en oroande riktning. Uppvigling till våld, indoktrinering och hatpropaganda har blivit vardagsmat i regionen. Politiken gentemot och biståndet till Palestina behöver därför göras om. För att Sverige på riktigt ska göra skillnad i Israel–Palestina-konflikten måste biståndet präglas av tydliga krav, transparens och uppföljning. Sverige måste säkerställa att den palestinska myndigheten och andra aktörer uppfyller de krav på exempelvis demokratiska principer, respekt för mänskliga rättigheter och bekämpande av korruption som gäller för att få svenskt bistånd.

Vi anser därmed att utskottets ställningstagande fr.o.m. sidan 32 rad 34 som börjar med orden ”Som framhölls i betänkande 2015/16:UU12” t.o.m. sidan 33 rad 25 som slutar med orden ”fria och demokratiska val i Palestina” bör ersättas i enlighet med denna reservationstext och att motion 2017/18:3335 (SD) yrkandena 4 och 5 bör avstyrkas.

18. Västsahara, punkt 8 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:467 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motion
2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–4, 6 och 7.

Ställningstagande

Sveriges riksdags beslut från den 5 december 2012 om att Sverige snarast bör erkänna den saharisk-arabiska republiken i Västsahara och att verka för detta inom EU bör snarast fullföljas. Det är anmärkningsvärt att den tidigare alliansregeringen inte agerade för att genomföra beslutet trots riksdagens tydligt uttalade vilja i frågan. Regeringen bör enligt vår mening respektera den demokratiska processen och förhålla sig till riksdagens majoritetsförhållanden. Eftersom det ovannämnda beslutet fattades av en rödgrön majoritet stödd av Sverigedemokraterna, och eftersom det nu är de rödgröna

som innehar regeringsställning borde det emellertid inte längre finnas något hinder kvar för ett erkännande. Trots detta har regeringen valt att inte erkänna Västsahara med hänvisning till den FN-ledda fredsprocessen.

Vi vill betona att den bästa vägen mot självständighet för Västsahara visserligen är att fredsförhandlingarna genomförs och folkomröstningen kommer till stånd så att västsaharierna själva får avgöra sin framtid. Marocko visar enligt oss dock inga tecken på att vilja samarbeta med västsaharierna och deras exilregering, eller att bidra till en folkomröstning. Tvärtom sköter man den humanitära situationen i området mycket dåligt. Enligt Amnesty International utsätts etniska saharwier rutinmässigt för systematiska människorättskränkningar av den marockanska staten och marockanska bosättare som agerar med statens tysta medgivande. Yttrande- och föreningsfriheten är starkt inskränkta, journalister och politiskt aktiva fängslas och tortyrliknande behandling inom rättsväsendet är vanligt förekommande. Det är därför enligt oss viktigt att Sverige och EU sätter ökad press på Marocko för att landet inte ska fortsätta att förhålla och försvåra för en framtida folkomröstning. Situationen i flyktinglägren är dessutom så pass allvarlig och västsaharierna har väntat på en folkomröstning om självständighet i så många år nu att man rentav kan tala om att det uppstått en desperation. Vi menar därför att det inte längre finns någon annan utväg än att sätta ytterligare press på Marocko genom att Sverige och andra länder redan nu erkänner Västsahara som suverän stat. Det finns samtidigt en exilregering i Västsahara, ett fungerande styre över det område som inte är ockuperat och de har under mycket lång tid kämpat för sin självständighet utan att ta till vapen. Vi anser mot denna bakgrund att Sverige bör verka för ett erkännande, eller en folkomröstning, inom ramen för EU. Europeiska unionen kan exempelvis sätta press på Marocko genom att omförhandla fiskeavtal med Marocko och ställa krav på att landet upphör med sina folkrättsliga brott gentemot västsaharierna.

19. Västsahara, punkt 8 (V)

av Yasmine Posio Nilsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1–4, 6 och 7 samt

avslår motion

2016/17:467 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

1989 utlovades att en folkomröstning om självständighet för Västsaharas folk skulle hållas 1992. Marocko och Västsaharas legitima representant Polisario förhandlade fram och undertecknade överenskommelsen om folkomröstningen. Under 25 år har Marocko förhållat processen, och omvärlden har tillåtit det. Nu krävs hårdare press på landet för att de ska agera och hålla sitt löfte. Världssamfundet, och framför allt FN:s säkerhetsråd, har en viktig roll att spela för att skyndsamt se till att folkomröstningen om Västsaharas självständighet ska komma till stånd. Oförmågan att agera är ett misslyckande för säkerhetsrådet och har också allvarligt skadat rådets trovärdighet och stärkt Marockos ställning. Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att en västsaharisk folkomröstning genomförs av FN.

Verkligheten för västsaharier i det ockuperade området präglas av förtryck och systematiska brott mot mänskliga rättigheter. Det är svårt att se vad Marocko har gjort för att förbättra situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna som de har ansvar för enligt resolutionen. I praktiken råder sedan länge undantagstillstånd i det ockuperade Västsahara. Det är Marocko som har den totala kontrollen, inte FN. I stort sett inga oberoende observatörer eller journalister släpps in i landet. Det är förbjudet att kritisera kungen, islam och Marockos rätt till Västsahara. Ett tydligt exempel på ockupationsmaktens övergrepp är händelserna i samband med de fredliga protesterna 2010 i Gdeim Izik. Ett MR-mandat för Minurso skulle bidra till att synliggöra de brott som sker mot mänskliga rättigheter i det ockuperade Västsahara, oavsett på vilken sida de sker. Det skulle även ge västsaharierna nytt hopp och en möjlighet till upprättelse. Jag anser att Sverige bör verka för att Minursos mandat utökas till att även inkludera mänskliga rättigheter.

För att få Marocko att upphöra med ockupationen av Västsahara, respektera mänskliga fri- och rättigheter samt genomföra den utlovade folkomröstningen behöver omvärlden sätta press på landet. Världssamfundets oförmåga att göra det är en av de främsta anledningarna till att ockupationen pågått så länge. EU:s agerande mot Västsahara belyser på ett tydligt sätt hur EU använder dubbla måttstockar för olika konflikter. Samtidigt som sanktioner, med rätta, införts mot Ryssland efter annekteringen av Krim har både Marocko och Israel kunnat fortsätta sina ockupationer utan sanktioner, och i stället har de belönats med fördelaktiga handelsavtal. Jag anser att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för ekonomiska sanktioner mot Marocko så länge ockupationen pågår.

Flickors och kvinnors rättigheter har en central roll i kampen för ett fritt Västsahara. Livet under ockupation drabbar män och kvinnor på olika sätt och i olika utsträckning. De västsahariska kvinnorna har alltid haft en relativt stark ställning jämfört med kvinnorna i resten av regionen, men det finns fortfarande mycket arbete kvar att göra. De västsahariska kvinnorna är organiserade och ställer krav på bl.a. ökad representation i folkvalda församlingar. Tyvärr har

andelen kvinnliga ledare minskat under den senaste tiden och det finns därför stort behov av att stärka kvinnors ställning genom stöd till kvinnors organisering. Det är viktigt att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, arbetar för att frågor om kvinnors rättigheter alltid står på dagordningen när Västsaharas framtid diskuteras. FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet är här centrala verktyg. Men det kanske viktigaste Sverige kan göra är att stödja de kvinnor i Västsahara som går samman för förändring. Jag anser att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör ge stöd till kvinnorörelsen i Västsahara och säkerställa att de har en aktiv roll i arbetet för ett fritt Västsahara.

Under 2016 fortsatte de marockanska myndigheterna att kväsa fredliga protester i Västsahara. Aktivister som kämpar för självständighet eller påtalar brott mot mänskliga rättigheter grips eller begränsas på andra sätt, enligt Amnesty. Ett av många exempel på ockupationsmaktens övergrepp mot västsahariska aktivister är händelserna i samband med de fredliga protesterna 2010 i Gdeim Izik, där hundratals människor arresterades. Av dessa dömdes 24 personer till långa fängelsestraff i en orättvis rättegång i en militärdomstol. Jag anser att Sverige bilateralt men även som medlem i EU och FN bör verka för att västsahariska politiska fångar, bl.a. fångarna från Gdeim Izik, frigges eller får en rättvis rättegång i civil domstol.

Västsahara är rikt på naturtillgångar i form av fisk och fosfat – något som inte kommer det befriade Västsahara eller flyktingarna till del. I en historisk dom (C-104/16 P) från den 21 december 2016 slog EU-domstolen fast att Västsahara och Marocko är två separata områden och att Marocko inte har någon rätt till Västsahara eller dess naturresurser. Domstolen fastställde att EU:s associationsavtal med Marocko samt frihandelsavtal för fiske- och jordbruksprodukter inte innefattar Västsahara. Domstolen slog också fast att Västsaharas folk måste ge sitt samtycke till handelsavtal som gäller Västsaharas territorium och att den legitima representanten för Västsaharas folk är Polisario. EU-kommissionen vill nu omförhandla avtalen med Marocko så att de inkluderar Västsahara för att kringgå domen från EU-domstolen. Hittills har regeringens agerande i denna fråga varit mycket problematiskt. Sverige stod bl.a. bakom medlemsstaternas gemensamma överklagande av domen. Jag anser även att Sverige ska verka för att säkerställa att handelsavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens dom i fallet C-104/16 P, inte innefattar Västsaharas territorium så länge som Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke. Jag anser även att Sverige bör verka för att EU tar fram ett tydligt regelverk som klargör hur domstolens beslut ska realiseras

Särskilda yttranden

1. Situationen i Irak, punkt 2 (L)

Fredrik Malm (L) anför:

Irak har enorma utmaningar att ta itu med. I spåren av sektaristiskt våld och långa krig är landet utmattat och splittrat och miljoner människor är i behov av humanitär hjälp. I Kurdistanregionen i Irak hölls förra året folkomröstning om självständighet. En överväldigande majoritet röstade för detta. Följden blev ökade spänningar som i sin tur fick till följd att irakiska säkerhetsstyrkor tog kontroll över Kirkuk, Sinjar och flera andra områden i det s.k. §140-området. Liberalernas uppfattning är att kurderna i Irak bör ges rätten att förklara självständighet.

Liberalerna har också tydliga ställningstaganden om att invånarna på Nineveslätten öster om Mosul, där många assyrier, syrianer och kaldéer bor eller har sina rötter, bör ges självstyre. Den kristna befolkningen har utsatts för omfattande förföljelser och deras fortsatta existens som befolkning i området måste tryggas. Yazidierna är en utblottad och plågad minoritet i området som måste ges skydd för sin fortsatta existens som befolkning i Irak. Yazidierna utsattes för folkmord av Daish och deras situation måste sättas högt på den internationella dagordningen.

2. Situationen i Irak, punkt 2 (KD)

Sofia Damm (KD) anför:

I skuggan av koalitionen militära seger över Daish är en tragedi av historiska proportioner på väg att inträffa. Ursprungsbefolkningar som har bebott det som vi i dag kallar Irak i tusentals år är på väg att försvinna från regionen för alltid. Antalet kaldéer, syrianer och assyrier (kristna) har sedan 2003 minskat från 1,5 miljoner till omkring 200 000 i dag. Deras uråldriga bygder på Nineveslätten är delvis eller helt förstörda.

Det faktum att befolkningen på Nineveslätten lämnades åt sitt öde av både kurdiska peshmergan och de irakiska styrkorna vid Daishs framryckning 2014 har bland kristna skapat ett misstroende gentemot såväl Erbil som Bagdad. Även om återuppbyggnadstakten skulle öka tvekar många att återvända innan en långsiktig säkerhetslösning finns på plats. Att lokalbefolkningen bemannar polis och militär i området är därför en avgörande del i arbetet med att tillförsäkra flyktingar och internflyktingar rätten att återvända.

Nineveslätten ska enligt beslut av Iraks regering 2014 omvandlas till en provins (governorat). Det innebär att området inte längre kommer att styras inom ramen för det nuvarande governoratet Ninawa. Den irakiska centralregeringen har tvingats att fokusera på statens överlevnad och en fungerande politisk lösning för Nineveslätten har därför ännu inte

förverkligats. Jag anser att Sverige skulle kunna agera proaktivt och initiera en dialog med Bagdad i syfte att sätta ljuset på och rädda en extremt sårbar minoritetsgrupps fortsatta existens i Irak. Förutom att erbjuda administrativt stöd för uppbyggnad av en fungerande provins på Nineveslätten anser jag att Sverige inom ramen för koalitionen stabiliseringsstöd framöver även bör erbjuda Iraks regering att utbilda invånare på Nineveslätten för tjänstgöring inom ramen för de irakiska säkerhetsstyrkorna och irakisk polis.

3. Situationen i Syrien, punkt 3 (L)

Fredrik Malm (L) anför:

Kriget i Syrien har pågått i sju år med enormt lidande, skyhöga dödstal och jättelika flyktingströmmar. Omvärlden måste göra sitt yttersta för att få slut på kriget och dödandet. Omvärlden bör samtidigt göra mer för att stabilisera och återuppbygga områden som är relativt sett mer stabila i landet. Dit hör det kurdkontrollerade området Rojava öster om Eufrat. Där kan Sverige göra betydligt mer för att bidra till utveckling, såväl humanitärt som politiskt, diplomatiskt och ekonomiskt.

4. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (SD)

Markus Wiechel (SD) och Björn Söder (SD) anför:

Sverigedemokraterna delar inte utrikesutskottets beklagan över USA:s beslut om att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och som en följd av detta flytta den amerikanska ambassaden från det finansiella centret Tel Aviv till huvudstaden Jerusalem. FN:s delningsplan av det brittiska Palestinamandatet från 1947 innebar att hela Jerusalem med omnejd skulle betraktas som en internationell zon. Detta godtogs inte av araberna, och när staten Israel utropades 1948 anföll de intilliggande arabstaterna Israel med syfte att utplåna staten. Östra Jerusalem ockuperades av dåvarande Transjordanien och judarna fördrevs medan västra Jerusalem blev en del av Israel. I samma aggressionskrig ockuperade även Transjordanien Västbanken, och Egypten intog Gaza.

När det israeliska parlamentet, Knesset, höll sitt första ordinarie sammanträde 1949 beslutade man att Jerusalem är den judiska statens huvudstad, vilket den har varit sedan 1950 då Israel flyttade sin regering till västra Jerusalem. Idag finns nu parlamentet, presidenten, högsta domstolen och departementen installerade i Jerusalem men även sociala och kulturella institutioner och myndigheter. När arabstaterna 1967 åter anföll och gjorde ett nytt försök att utplåna Israel tog Israel Västbanken från Jordanien, som då hade ockuperat det illegalt i 19 år. Man tog även Jerusalem som lidit under samma ockupation, och sedan dess har Jerusalem varit en odelad huvudstad för Israel.

Att staden står under israelisk kontroll har inneburit att människor från alla religioner kunnat komma dit. Så var inte fallet när östra delen stod under

arabisk kontroll. USA har nu gjort det som redan är självklart och som judarna själva har haft som ambition i 3 000 år, då kung David köpte platsen som i dag är Tempelberget, nämligen att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och flytta sin ambassad dit.

Sverigedemokraterna menar att det är upp till israelerna själva att besluta om vilken stad som bör vara deras huvudstad och att andra länder då förväntas acceptera detta. Av den anledningen välkomnar vi USA:s ståndpunkt och önskar följa densamma då vi förespråkar en flytt av Sveriges ambassad från Tel Aviv till Israels riktiga huvudstad Jerusalem. Vårt lands ambassad bör givetvis vara förlagd i samma stad som Israel styrs ifrån och Jerusalem är Israels huvudstad.

5. Israel, Palestina och fredsprocessen i Mellanöstern, punkt 6 (C)

Kerstin Lundgren (C) anför:

När det gäller erkännande av stater är det för Centerpartiet självklart att det är folkrättens principer som gäller. Sverige har generellt hävdad att tre villkor ska vara uppfyllda för ett erkännande av stater. Det måste finnas ett folk, ett territorium och en regering som har kontroll över territoriet. Härutöver kan det precis som i fallet om erkännande av Kosovo finnas fall där särskilda omständigheter spelar en avgörande roll för erkännandefrågor. Även om detta gäller för Palestina kvarstår frågan om när och hur ett beslut om erkännande tas. Formerna och tidpunkten har kritiserats av Centerpartiet och KU har även slagit fast det särskilda ansvar som utrikesministern och statsministern har för det inträffade.

Vi kan alltså konstatera att Sverige genom regeringens agerande reducerat Sveriges röst i området och i konflikten. Sverige har inte heller tydligt agerat gentemot den Palestinska myndigheten för att nå framsteg på prioriterade områden som mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och demokrati och tyvärr inte heller när det gäller att klart driva på mot hat, våld och extremism.

6. Västsahara, punkt 8 (V)

Yasmine Posio Nilsson (V) anför:

Den 5 december 2012 beslutade riksdagen att Sverige snarast bör erkänna den sahariska arabiska demokratiska republiken (Västsahara) som en fri och självständig stat. Riksdagen beslutade också att Sverige även bör verka för detta inom EU. Beslutet var ett resultat av många års arbete i och utanför riksdagen för ett svenskt erkännande. Vänsterpartiet har under flera år lagt fram förslag om att Sverige bör erkänna Västsahara och stod bakom förslaget.

Trots riksdagens tydliga beslut väntar vi fortfarande på att regeringen ska verkställa beslutet. Den borgerliga regeringen valde att förhålla riksdagens

beslut, och den nuvarande regeringen meddelande i januari 2016 att man inte kommer att följa riksdagens beslut. Vänsterpartiet anser att det är uppseendeväckande att regeringen väljer att gå emot ett tydligt tillkännagivande från riksdagen.

Genom beslutet 2012 har riksdagen gjort sitt ställningstagande och tillkännagett sin mening. Vi har därför inte sett någon anledning att efter beslutet 2012 lägga nya yrkanden i riksdagen om ett erkännande av Västsahara. Vänsterpartiet har sedan 2012 i stället arbetat för att regeringen ska följa riksdagens beslut, och det kommer vi att fortsätta göra tills regeringen väljer att respektera riksdagens ställningstagande och erkänner Västsahara.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:455 av Björn Söder m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen med anledning av resolution 2091 bör erkänna IS/Daishs terrorkampanj i Irak och Syrien mellan 2012 och 2015 som folkmord, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:456 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja utbildningsinsatser inom byggsektorn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja återuppbyggnaden av Syriens elproduktions- och eldistributionskapacitet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Syriens tillgång till den europeiska marknaden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvakta med demokratiska reformer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kapitalflykt och repatriering och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:459 av Jeff Ahl m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens representant i rådet omedelbart efter domstolsavgörandet tar initiativ till att åter lägga Hamas till listan över organisationer som omfattas av förordning 2580/2001 och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:467 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra det beslut om att erkänna Västsahara som fattades med anledning av riksdagens betänkande 2012/13:UU8, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den utlovade folkomröstningen i Västsahara genomförs och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:469 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör visa sitt tydliga stöd för kristna kopter i Egypten och verka för att FN och EU ställer tydliga krav på Egyptens regering att garantera kristnas säkerhet och rättigheter samt stoppa de uppmaningar till våldsanvändning gentemot kristna som finns runt om i landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:471 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ytterligare bör verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör visa sitt tydliga stöd för de kristna i regionen och andra utsatta minoriteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att FN upprättar en säker zon för utsatta minoriteter i konfliktområdena i Irak och Syrien, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena – för att förhindra situationer liknande den med de svältande flyktingarna i Sinaibergen – och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att en långsiktig, konstitutionell lösning utarbetas som i praktiken tar hänsyn till, skyddar och bevarar områdets religiösa och kulturella minoriteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett område för kristna på Nineveslätten med egen autonomi/självstyre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en långsiktigt hållbar lösning som tar hänsyn till kurdernas anspråk på utökat självstyre såväl som andra grupper i Irak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:472 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör återkalla sitt erkännande av Palestina och förklara det ogiltigt och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte betrakta en statsledning i Palestina där Hamas ingår som legitim och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principerna för en tvåstatslösning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:587 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska sätta press på Iran att efterleva FN:s konvention om barnets rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:664 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU, FN och andra internationella organ verka för att ta fram en plan för återuppbyggnad av de folkmordsdrabbade folkens områden i Irak och Syrien och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:665 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att Irak upprättar ett lokalt självstyre för lokalbefolkningen på Nineveslätten i Irak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:677 av Fredrik Malm (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kurdistan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:926 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN bör ta initiativ till att den religiösa och etniska mosaiken bevaras, att minoriteters, såsom exempelvis assyriers, syrianers och kaldéers, religions- och övertygelsefrihet säkras och att en religionsdialog förs mellan olika religiösa och etniska grupper i Irak och Syrien, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:931 av Paula Holmqvist (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligt måste fördöma IS handlingar och samtidigt verka för att bland annat genom ordförandeskapet i FN:s säkerhetsråd hänskjuta situationen för etniska och religiösa minoriteter i Syrien och Irak till ICC och att Irak ska ansluta sig till domstolen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:940 av Åsa Westlund (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör föreslå en märkning av varor från de israeliska bosättningarna på ockuperad mark och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra kontrollmyndigheternas uppgift att beivra livsmedelsfusk och vilseledande av konsumenter vad gäller varor från det ockuperade Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:977 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, inom ramen för EU och FN, måste sätta ökad press på Israel så att landet efterlever de konventioner som skrivits under, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:982 av Åsa Westlund (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med kraft fortsätta arbetet för västсахariernas rätt till en egen stat och deras rätt att själva besluta om sin framtid, inte minst inom ramen för FN, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att utöka Minursos mandat till att ingripa vid övergrepp mot de mänskliga rättigheterna samt att ge FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i särskilt uppdrag att undersöka situationen vad gäller mänskliga rättigheter i Västsahara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1132 av Mathias Tegnér (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Minurso och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta kraftfulla åtgärder för att följa FN:s rättschefs uttalande av den 5 februari 2002 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om västсахarisk ursprungsmärkning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1200 av Christina Høj Larsen m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land och som medlem i EU ska verka för att Turkiet lever upp till sina internationella åtaganden om att skydda pressfriheten och påskynda en förändring av det turkiska rättssystemet till ett system

baserat på rättssäkerhet och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1320 av Jabar Amin och Marco Venegas (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka mer aktivt på det internationella planet för att den israeliska regeringens blockad av Gaza ska hävas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1724 av Said Abdu (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att undanröja de hinder som försvårar för människor från de palestinska områdena att idka handel och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1738 av Hans Linde m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU, bör sätta press på Turkiet att respektera den kurdiska befolkningens mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, både som enskilt land och som medlem i FN och EU, bör verka för att åtal mot HDP:s parlamentariker läggs ned och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, bör verka för att öka det civila stödet till och återuppbyggnaden av det krigsdrabbade Rojava och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, bör verka för att Turkiets bombningar och militära angrepp mot kurderna i Syrien upphör och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, bör kräva att kurderna inkluderas i fredsförhandlingarna i Syrien och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stödja reformarbetet i Irak och försöken att bygga en civil och sekulär irakisk stat och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i FN och EU bör uppmärksamma de omfattande och grova brotten mot kurdernas rättigheter i Iran och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, både som enskilt land och som medlem i FN och EU, bör uppmärksamma de omfattande och grova brotten mot kvinnor och

flickor i Kurdistan och stödja de krafter som försvarar kvinnors och flickors mänskliga rättigheter i regionen och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad strategi för stärkande av kurdernas rättigheter i samarbete med kurdiska organisationer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1993 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att Turkiet ska stoppa svenskar som har för avsikt att ansluta sig till terroristorganisationer från att passera Turkiets gränser till Syrien och Irak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska erkänna folkmordet 1915 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta begå brott mot mänskligheten mot kurder och andra etniska minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta döma journalister till fängelse och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta diskriminera hbtq-medborgare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1997 av Robert Hannah (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de pågående brott som Islamiska staten gör sig skyldig till mot kristna yazidier, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2001 av Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör göra det till en prioriterad utrikespolitisk fråga att EU, FN och andra internationella organ ska arbeta mer aktivt för kristendomens och de kristna folkens överlevnad i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2172 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för regeringen att uppmana svenska företag och offentlig sektor att inte ha verksamhet i det ockuperade Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2532 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka internationellt för att få till stånd en FN-ledd folkomröstning i de olika delarna av Kurdistan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2542 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formellt erkänna folkmordet på olika minoriteter i Ottomanska riket och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2768 av Karin Enström m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i motionen avsnitt 4.7 Syrien och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2782 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ inom EU och FN:s säkerhetsråd för att lämpliga sanktioner mot de ansvariga individerna i Turkiets ledning införs och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2825 av Lawen Redar m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska erkänna det kurdiska folkets rätt till självbestämmande och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2854 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den turkiska regeringen medger att den ortodoxa kyrkan återöppnar Halki teologiska seminarium, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2860 av Désirée Pethrus och Caroline Szyber (båda KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även framgent, såväl bilateralt som inom ramen för EU-samarbetet, bör lyfta fram frågan om kurdernas situation och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även framöver, såväl bilateralt som inom ramen för EU-samarbetet, bör vara drivande i arbetet med att få till stånd en fredlig och för båda parter tillfredsställande lösning mellan den turkiska regeringen och den kurdiska befolkningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2874 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör analysera behovet av lagändringar i syfte att ursprungsmärka varor och produkter från bosättningarna på ockuperad mark och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2893 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat stöd till kurddominerade områden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna ett självständigt Kurdistan i norra Irak och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer självstyre i kurddominerade områden i Syrien, Turkiet och Iran och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3161 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för minoriteters rättigheter i Irak och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3176 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige via FN:s säkerhetsråd ska verka för att FN upprättar en fredad zon i Nineveregionen för kristna folkgrupper i Irak och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3178 av Robert Halef (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om humanitärt stöd till Libanon och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om politiskt stöd till Libanon och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3179 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för de kristna gruppernas inkludering i fredsprocesserna i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3195 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige via FN:s säkerhetsråd aktivt ska verka för fred i Syrien och Irak och genom en internationell konferens i Sverige uppmärksamma den utsatta situationen för

syrianer, kaldéer, armenier, assyrier, mandéer och yazidier i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3206 av Sofia Damm m.fl. (KD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade ansträngningar för att stärka journalisters förutsättningar och säkerhet i Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering måste sätta större press på den iranska regimen att upphöra med sin förföljelse av kristna konvertiter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3208 av Sofia Damm m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN:s säkerhetsråd ska verka för fredade zoner för minoriteter i Syrien och Irak och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN:s säkerhetsråd ska verka för att den etniska och religiösa utrensningen på kristna (kaldéer/syrianer/assyrier, armenier och melkiter), yazidier, mandéer och andra minoriteter i Irak och Syrien ska erkännas som ett folkmord, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN:s säkerhetsråd ska verka för att frågan om det pågående folkmordet i Syrien och Irak hänskjuts till den internationella brottmålsdomstolen, ICC, eller till en särskild tribunal för att förövarna ska ställas inför rätta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN:s säkerhetsråd ska verka för att en särskild Syrientribunal upprättas för att garantera att ingen ansvarig för brott mot mänskligheten, krigets lagar och folkmord får gå fri, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3315 av Jabar Amin (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka på FN-nivå för att kunna ställa Erdogan inför internationell domstol och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:138 av Said Abdu (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att undanröja de hinder som försvårar för människor från de palestinska områdena att idka handel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:429 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att Turkiet ska stoppa svenskar som har för avsikt att ansluta sig till terroristorganisationer från att passera Turkiets gränser till Syrien och Irak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska erkänna folkmordet 1915 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta begå brott mot mänskligheten mot kurder och andra etniska minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta döma journalister till fängelse och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta diskriminera hbtq-medborgare och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska utlämna personer till Turkiet som falskeligen har anklagats för terroristbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Turkiet ska sluta fängsla och åtala politiska motståndare till den turkiska regeringen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:454 av Tuve Skånberg (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, genom EU och det internationella samfundet, bör arbeta för att lyfta religionsfrihetsfrågorna och skyddet för minoriteter, särskilt i Mellanöstern och Nordafrika, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:483 av Mathias Tegnér (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Minurso och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta kraftfulla åtgärder för att följa FN:s rättschefs uttalande per den 5 februari 2002 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om västsaharisk ursprungsmärkning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:529 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Nordafrika och Mellanöstern, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till hbtq-organisationer i Nordafrika och Mellanöstern kan förstärkas och göras mer flexibelt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer i Nordafrika och Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör stödja demokratiprocessen i Tunisien, med fokus på mänskliga rättigheter och särskilt kvinnors rättigheter, och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN aktivt kan bidra till demokratisering och stabilitet i Libyen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för en demokratisk utveckling i Egypten, att alla politiska fångar släpps och att det civila samhället respekteras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stödja Palestina i det fortsatta arbetet mot att erkännas som fullvärdig medlem av FN och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att få till stånd en vapenvila i Syrien och understödja FN:s arbete för att få till stånd en fredsprocess och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för att de stridande parterna ska respektera folkrätten, upphöra med attacker på

- civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska agera för att grannländerna öppnar sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör agera för att våldet och repressionen mot oppositionella upphör i Turkiet och att alla som fängslats på politisk grund frigges, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att Iraks regering genomför nödvändiga reformer och säkerställer säkerheten för oppositionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran avseende de mänskliga rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för ett slut på kriget i Jemen och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att FN ska kunna utreda begångna krigsbrott i Jemen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:534 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska ge stöd till kvinnorörelsen i Västsahara och säkerställa att de har en aktiv roll i arbetet för ett fritt Västsahara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att Minursos mandat utökas till att även inkludera mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att en västsaharisk folkomröstning genomförs av FN och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för ekonomiska sanktioner mot Marocko så länge ockupationen pågår, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att västsahariska politiska fångar, bl.a. fångarna från Gdim Izik, frigges eller får en rättvis rättegång i civil domstol, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att säkerställa att handelsavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens dom i fallet C-104/16 P, inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:864 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det kristna kulturarvet i sydöstra Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:871 av Hillevi Larsson och Yasmine Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1031 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i sin utrikespolitik bör öka trycket på Turkiet för landets upprätthållande av mänskliga rättigheter och demokrati och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering bör betona vikten av pressfrihet och fackliga rättigheter i sina bilaterala kontakter med Turkiet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma situationen för de etniska minoriteterna i Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1355 av Jamal El-Haj (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma Nakba och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Israel måste kompensera de fördrivna palestinierna för deras egendomsförluster eller låta dem återvända i enlighet med FN-resolution 194 och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1361 av Åsa Westlund (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med kraft fortsätta arbetet för västsahariernas rätt till en egen stat och deras

- rätt att själva besluta om sin framtid, inte minst inom ramen för FN, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kontrollmyndigheterna i uppgift att beivra livsmedelsfusk och vilseledande av konsumenter vad gäller varor från det ockuperade Västsahara och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att utöka Minursos mandat till att ingripa vid övergrepp mot de mänskliga rättigheterna samt att ge FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i särskilt uppdrag att undersöka situationen vad gäller mänskliga rättigheter i Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1387 av Jamal El-Haj (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den israeliska bosättningspolitiken måste upphöra och Jerusalems delade status respekteras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i säkerhetsrådet måste ta nya initiativ i Palestinafrågan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1462 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN bör ta initiativ till att den religiösa och etniska mosaiken bevaras, att minoriteters, såsom assyriers/syrianers/kaldéers, religions- och övertygelsefrihet säkras och att en religionsdialog förs mellan olika religiösa och etniska grupper i Irak och Syrien, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1463 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att märka varor från ockuperade områden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1598 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formellt erkänna folkmordet på olika minoriteter i Ottomanska riket och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1599 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna ett självständigt Kurdistan i norra Irak och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer självstyre i kurddominerade områden i Syrien, Turkiet och Iran och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att respektera grundläggande mänskliga rättigheter för kurder i Syrien, Turkiet och Iran och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat stöd till kurddominerade områden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1644 av Thomas Strand (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om situationen i Israel och Palestina samt vikten av att Sverige kraftfullt via FN och EU arbetar för en tvåstatslösning och att internationell rätt efterföljs av parterna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1806 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera kraftigt via EU, FN och bilateralt för att kyrkor, kloster, kyrkogårdar och annan syriansk egendom, som konfiskerats av den turkiska staten, ska återlämnas till sina rättmätiga ägare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1807 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige och svenska regeringen ska arbeta via FN:s säkerhetsråd och EU för att se till att även de kristna folkgrupperna får vara med i de fredsförhandlingar och diskussioner som pågår om Syriens situation och framtid och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1808 av Robert Halef (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de befriade områdena i norra Irak behöver säkras och tryggheten ökas för att möjliggöra ett återvändande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN och EU med samordnade insatser omgående bör påbörja en återuppbyggnad av de kristna och andra områden som blivit förstörda av IS och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hjälp till de kristna folkgrupperna i Irak med att upprätta en fredad zon på Nineveslätten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att FN och EU bör planera långsiktiga utvecklingsprojekt på Nineveslätten för att

skapa en hållbar utveckling för invånarna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1809 av Robert Halef (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska erkänna folkmordet på kristna folkgrupper och yazidier i norra Irak 2014–2015 och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2635 av Lawen Redar m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska erkänna det kurdiska folkets rätt till självbestämmande och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2647 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja folkviljan i södra (irakiska) Kurdistan, som framgår av folkomröstningsresultatet, att bli en självständig demokratisk stat samt verka internationellt för att även andra länder ska visa stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2710 av Lawen Redar m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör analysera behovet av lagändringar i syfte att ursprungsmärka varor och produkter från bosättningarna på ockuperad mark och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ökat samarbete för att stärka de demokratiska krafterna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2711 av Johan Büser och Anna Johansson (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera arbetet för ett självständigt Västsahara under den period som Sverige sitter i FN:s säkerhetsråd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2788 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen ska verka internationellt för en FN-ledd folkomröstning i norra, östra och västra Kurdistan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2789 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka mer aktivt på det internationella planet för att den israeliska regeringens blockad av Gaza ska hävas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2790 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja folkviljan i södra (irakiska) Kurdistan, som framgår av folkomröstningsresultatet, att bli en självständig demokratisk stat samt verka internationellt för att även andra länder ska visa stöd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2945 av Annika Lillemets m.fl. (MP, V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på inom EU och FN för riktade sanktioner mot personer i Saudiarabiens ledning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2973 av Sofia Fölster (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska göra mer, även militärt, för att bekämpa Isil/Daish och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3239 av Karin Enström m.fl. (M):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnittet Syrien och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3330 av Amineh Kakabaveh (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör understödja de strävanden till ett demokratiskt styre som finns i provinsen Rojava, vilka kan tjäna som modell för ett framtida demokratiskt Syrien, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige särskilt bör inrikta sig på att stödja kvinnornas strävanden i en demokratisk utveckling i Rojavaprovinsen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ytterligare bör skärpa sin kritik mot den turkiska regeringen för dess brott mot demokratins principer och bristande respekt för mänskliga rättigheter, särskilt gällande kurderna, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang bör agera för att förhindra att den

- kurdiska befolkningen och andra folkgrupper i Turkiet, såsom armenier, aleviter, assyrier, zaza m.fl., utses till syndabockar och paria för att dölja AKP-regeringens oförmåga att medverka till fred genom att ge kurderna och andra folkgrupper deras rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att den turkiska regeringen häver det undantagstillstånd som den infört och som hårt drabbar den kurdiska befolkningen samt friger alla politiska fångar inklusive såväl regeringskritiska journalister som inspärrade oppositionella parlamentariker och partiledarna för HDP, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att fredssamtal inleds mellan den turkiska regeringen och PKK och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i enlighet med folkrättens principer kraftfullt bör värna en ny kurdisk stat om en sådan bildas och hävda dess rätt att existera, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i sina kontakter med Kurdistan Irak bör verka för att rättsstatens principer respekteras och att den politiska makten i Kurdistan Irak tydligt skiljs från den dömande makten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige om en kurdisk stat i Kurdistan Irak bildas i sin biståndsverksamhet och andra sammanhang stöder det kurdiska folket i dess strävan att skapa en stat med ett folkligt och demokratiskt styrelseskick, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till byggandet av självständiga fackliga och folkliga organisationer så att det civila stärks, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnornas ställning i ovannämnda skapande av folkliga organisationer beaktas och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt bör understödja de krafter inom befolkningen i Kurdistans alla fyra delar (Bashor, Bakur, Rojhalat och Rojava) som kämpar för kvinnors rättigheter och mot traditionellt betingade patriarkala strukturer som innebär inskränkningar av kvinnors rättigheter, i vilka – liksom i många andra länder i regionen – hedersförtrycket utgör en väsentlig del, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen i sina kontakter med den iranska regimen ständigt bör kräva att den iranska regimen upphör med förföljelserna av

politiskt oppositionella och med avrättningarna av kurdiska regimmotståndare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det kurdiska folket och andra minoriteter i Kurdistan Iran får sina rättmätiga kulturella, demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter förverkligade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3334 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen med anledning av resolution 2091 bör erkänna Islamiska statens terrorkampanj i Irak och Syrien under de senaste åren som folkmord och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3335 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör återkalla sitt erkännande av Palestina och förklara det ogiltigt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte betrakta en statsledning i Palestina där Hamas ingår som legitim och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principerna för en tvåstatslösning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på palestinska myndigheten och PLO och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkor för bistånd till palestinska myndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska göra mer även militärt för att bekämpa Isil/Daish samt att vara beredda att bistå med militära medel när länder begär stöd i enlighet med artikel 42.7 och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja bevarandet av identiteten för Nineveslättens invånare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja uppbyggnaden av området Nineveslätt i Irak och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3745 av Sofia Damm m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör fortsätta att spela en aktiv roll som politisk och ekonomisk partner till Tunisien samt bistå med kraftfullt stöd i kampen mot terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU måste öka stödet till Egypten för att stärka säkerheten för den särskilt utsatta koptiska minoriteten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN:s säkerhetsråd ska verka för att det tillsätts en tribunal med syftet att ställa de som krigat för Islamiska statens terrororganisation inför rätta och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3892 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör visa sitt tydliga stöd för kristna kopter i Egypten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att FN och EU ställer tydliga krav på Egyptens regering att garantera kristnas säkerhet och rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i ett internationellt sammanhang bör intensifiera sina insatser och verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade i inbördeskrigens Syrien och Irak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att visa sitt tydliga stöd för de kristna minoriteterna i Irak och Syrien och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att arbeta för en säker zon för kristna minoriteter i Irak och Syrien och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka de humanitära insatserna för kristna i Irak och Syrien och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3898 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bistå den internationella koalitionen i kampen mot IS och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avslås av utskottet i förslagspunkten Övriga yrkanden

Motion	Motionärer	Yrkanden
9. Övriga yrkanden		
2016/17:469	Björn Söder m.fl. (SD)	1
2016/17:587	Adnan Dibrani (S)	
2016/17:664	Robert Hannah (L)	1
2016/17:665	Robert Hannah (L)	
2016/17:677	Fredrik Malm (L)	
2016/17:926	Yilmaz Kerimo (S)	
2016/17:931	Paula Holmqvist (S)	
2016/17:940	Åsa Westlund (S)	1 och 2
2016/17:977	Jennie Nilsson (S)	
2016/17:982	Åsa Westlund (S)	1 och 3
2016/17:1132	Mathias Tegnér (S)	1–3
2016/17:1320	Jabar Amin och Marco Venegas (båda MP)	
2016/17:1724	Said Abdu (L)	
2016/17:1738	Hans Linde m.fl. (V)	11
2016/17:1993	Robert Hannah (L)	1–5
2016/17:1997	Robert Hannah (L)	2
2016/17:2001	Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L)	
2016/17:2172	Johan Büser (S)	
2016/17:2532	Jabar Amin m.fl. (MP)	
2016/17:2542	Markus Wiechel (SD)	
2016/17:2782	Annika Lillemets m.fl. (MP)	
2016/17:2825	Lawen Redar m.fl. (S)	
2016/17:2854	Tuve Skånberg (KD)	
2016/17:2860	Désirée Pethrus och Caroline Szyber (båda KD)	1 och 2
2016/17:2874	Lawen Redar (S)	
2016/17:3161	Robert Halef (KD)	
2016/17:3176	Robert Halef (KD)	
2016/17:3178	Robert Halef (KD)	1 och 2
2016/17:3179	Robert Halef (KD)	
2016/17:3195	Robert Halef (KD)	

2016/17:3206	Sofia Damm m.fl. (KD)	20
2016/17:3315	Jabar Amin (MP)	
2017/18:138	Said Abdu (L)	
2017/18:429	Robert Hannah (L)	1–7
2017/18:454	Tuve Skånberg (KD)	2
2017/18:483	Mathias Tegnér (S)	1–3
2017/18:529	Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V)	1–3, 9–11, 18, 20 och 21
2017/18:864	Yilmaz Kerimo (S)	
2017/18:871	Hillevi Larsson och Yasmine Larsson (båda S)	
2017/18:1031	Désirée Pethrus (KD)	1, 4 och 5
2017/18:1355	Jamal El-Haj (S)	1 och 2
2017/18:1361	Åsa Westlund (S)	1, 4 och 5
2017/18:1387	Jamal El-Haj (S)	1 och 2
2017/18:1462	Yilmaz Kerimo (S)	
2017/18:1463	Magnus Manhammar (S)	
2017/18:1644	Thomas Strand (S)	
2017/18:1806	Robert Halef (KD)	
2017/18:1807	Robert Halef (KD)	
2017/18:1808	Robert Halef (KD)	1–4
2017/18:1809	Robert Halef (KD)	
2017/18:2635	Lawen Redar m.fl. (S)	
2017/18:2647	Jabar Amin m.fl. (MP)	
2017/18:2710	Lawen Redar m.fl. (S)	1 och 2
2017/18:2711	Johan Büser och Anna Johansson (båda S)	2
2017/18:2788	Jabar Amin m.fl. (MP)	
2017/18:2789	Jabar Amin m.fl. (MP)	
2017/18:2790	Jabar Amin m.fl. (MP)	
2017/18:2945	Annika Lillemets m.fl. (MP, V)	1
2017/18:2973	Sofia Fölster (M)	
2017/18:3330	Amineh Kakabaveh (V)	1–13 och 16
2017/18:3745	Sofia Damm m.fl. (KD)	7 och 8
2017/18:3892	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1 och 2